

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

BİLİM VE SANAT MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNİN ORTAOKUL 5-8.
SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Dilek GÜNEŞ EĞİN

DİYARBAKIR -2019

T.C.
DİCLE ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
GÜZEL SANATLAR EĞİTİMİ ANABİLİM DALI

**BİLİM VE SANAT MERKEZİ ÖĞRENCİLERİNİN ORTAOKUL 5-8.
SINIF GÖRSEL SANATLAR DERSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİNİN
DEĞERLENDİRİLMESİ**

HAZIRLAYAN
Dilek GÜNEŞ EGİN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

DIYARBAKIR -2019

T.C

DİCLE UNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

DİYARBAKIR

Dilek GÜNEŞ EGİN tarafından yapılan “Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi” konulu bu çalışma, jürimiz tarafından Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir

Jüri Üyesinin

Ünvanı Adı Soyadı

Başkan:Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ

Üye : Prof. Dr. İlhami BULUT

Üye : Dr. Öğretim Üyesi Derya ŞAHİN

Tez Savunma Sınavı Tarihi: 19/04/2019

Yukarıdaki bilgilerin doğruluğunu onaylarım.

19/04/2019

Prof. Dr. İlhami BULUT

ENSTİTÜ MÜDÜR

(MÜHÜR)

BİLDİRİM

Tezimin içerdiği yenilik ve sonuçları başka bir yerden almadığımı ve bu tezi Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünden başka bir bilim kuruluşuna akademik gaye ve unvan almak amacıyla vermediğimi; tez içindeki bütün bilgilerin etik davranış ve akademik kurallar çerçevesinde elde edilerek sunulduğunu, ayrıca tez yazım kurallarına uygun olarak hazırlanan bu çalışmada kullanılan her türlü kaynağa eksiksiz atıf yaptığımı, aksinin ortaya çıkması durumunda her türlü yasal sonucu kabul ettiğimi beyan ediyorum.

19/04/2019
Dilek GÜNEŞ EGİN

ÖNSÖZ

Bilim, teknoloji ve sanatsal yeniliklerin baş döndüren hızına yetişmeye çalışan küreselleşen dünya insanının eğitimi de bu oranda hızlı, yenilikçi, yüksek kalitede ve öğrenci ihtiyaçlarına yönelik olmalıdır. Resim sanatı günümüzde görsel sanatlar adıyla bir disiplin olarak okullarda okutulan, taşıma bellek niteliğinde, kültür aktarımında en önemli rolü üstlenen bir bilim dalı olarak eğitim bilimlerinde yerini almaktadır. Disiplinler arası yaklaşımın temel taşlarından biri olan görsel sanatlar dersi, yerel kültürünü evrensel anlamda sanat dünyasına zenginlik kattığı bilinciyle koruyan, eğitsel başarı yanı sıra toplumsal değerleri benimseyen nesillerin yetişmesinde büyük öneme sahiptir. Geleceğin bilim insanı ve sanatçı adayları olan özel yetenekli genç beyinlerin bu ders hakkındaki görüşleri araştırmanın amaçlarına ulaşmasını sağlamaktadır.

Öncelikle araştırma sürecinde yüksek motivasyon sağlayan, ilgisi ve desteği ile araştırmamın nihayete ermesinde büyük emeği geçen tez danışmanım Prof. Dr. Ali Osman ALAKUŞ' a, araştırmamın yöntem ve veri analizi bölümlerinde büyük emeği geçen Prof. Dr. İlhami BULUT' a ve veri toplama sürecinde olumlu yaklaşımlarından dolayı Diyarbakır Bilim ve Sanat Merkezi Müdürüne ve Rehberlik Servisine teşekkür ederim.

Ayrıca desteği ile yanımda olan eşim ve kızım Meryem'e sevgilerimi sunarım.

ÖZET

İnsanlığın yaşam serüveninin başladığı ilkel çağlardan, teknolojinin merkeze alındığı günümüze kadar resim sanatı bir ifade aracı olarak kullanılmıştır. İnsanların ihtiyaçlarını karşılayarak yaşam kalitelerini yükseltmeyi amaçlayan bilim ve teknolojinin baş döndüren hızına yetişmeye çalışan dijital yerliler olarak nitelendirilen küreselleşen dünya insanı, estetik ihtiyacını sanat ile karşılamaktadır. Bilgi çağının sermayesi olan özel yetenekli bireyler toplumda lokomotif görevi görmektedirler. Bu bireylerin beyin gücünden yararlanma bilincinde olan ülkeler, özel yeteneklilerin eğitimine büyük önem vermektedirler. Türkiye bu bilinçle geleceğin bilim insanlarını ve sanatçılarını küçük yaşlarda tanıyıp onların zekâ seviyelerine uygun eğitimi sunma amacıyla Bilim ve Sanat Merkezlerini faaliyete geçirmiştir. Özel yetenekli genç popülasyon geleceğe yatırım niteliğindedir. Özel yetenekli genç kuşağı doğru ivme, içsel motivasyon ve estetik duyarlılık gibi olguların merkezinde eğitmek başarı ile sonuçlanacaktır.

Araştırmanın amacı, özel yetenekli olarak nitelendirilen BİLSEM öğrencilerinin görsel sanatlar dersi hakkındaki görüşlerini belirleyerek akademik başarı ve sanatsal üretimin orantısını tespit etmek ve görsel sanatlar dersinin önemine vurgu yapmaktır. Araştırmada nicel araştırma türlerinden tarama araştırması yapılmıştır. Diyarbakır BİLSEM'e devam eden 11-13 yaş seviyesi 74 öğrenciye, araştırmacı tarafından geliştirilen Görsel Sanatlar Anketi uygulanmıştır. Verilerin SPSS 22.0 programı ile frekans ve yüzde analizi yapılmıştır. Görsel Sanatlar Anketinin güvenirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,85 olarak belirlenmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 25'i kız, 49'u erkektir. Öğrencilerin 60'ı genel yetenek alanında, 14'ü özel yetenek (görsel sanatlar-müzik) alanında kayıtlıdır.

Araştırma sonuçlarına göre; görsel sanatlar dersi öğretim programının özellikle kültürel miras öğrenme alanının uygulanmasında aksaklıklar bulunmaktadır; müze gezileri düzenlenmemektedir; görsel sanatlar dersinde akıllı tahta kullanım oranı düşüktür ve görsel sanatlar ders süresi yetersizdir. Ayrıca görsel sanatlar dersinin atölyelerde işlendiği ve derste teknolojiden yararlandığı, görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrencileri resim yapmaya motive ettikleri ve derste demokratik davrandıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Özel yetenek, Yetenek Alanı, Sanat eğitimi, Görsel Sanatlar

ABSTRACT

The art of painting has been used as a mean of expression from the primitive ages when the mankind's adventure of life begins, until the present days which technology is centred. The globalizing world man, who is described as a digital native trying to catch up with the dizzying speed of science and technology that aims to improve the quality of life by meeting the needs of people, meet the aesthetic need with art. Gifted and talented individuals who are the capital of information age serve as a locomotive in society. Countries that are conscious about using of brain power of these gifted and talented individuals give great importance for their education. With this conscious, Turkey has introduced Science and Art Centers in order to identify future scientist and artist at a young age and present education in accordance with their intelligence levels. Gifted and talented young population is an investment to the future. Training the gifted and talented young generation at the center of phenomena such as accurate impulse, inner motivation and aesthetic sensitivity, will result in success.

The aim of the research is to determine the ratio of academic achievement and artistic production also emphasize the importance of Visual Art course by determining the Science and Art Center students' opinions about Visual Art course. In research, the scan survey which is one of the types of quantitative research was conducted. The visual arts survey developed by the researcher with the help of expert opinion was carried out to 74 students at the age of 11-13 who continue to Diyarbakır Science and Art Center. Frequency and percentage analysis of the data is done with SPSS 22.0 program. The reliability coefficient of the visual arts survey (Cronbach's Alpha) is determined as 0.85. 25 of the students who participate in the study is female and 49 is male. 60 of the students are registered in the General Talent Area and 14 of students are registered in the Special Talent (visual art, music) fields.

According to research results: there are problems especially in the implementation of the cultural heritage learning which is one of the Visual Art course curriculum; museum trips are not organized; the use of smart board in Visual Art course is low and Visual Art course duration is insufficient. In addition; it is concluded that Visual Art courses are taught in studios and technology is used in the course; Visual Art teachers motivate students to draw picture and they are democratic in class.

Keywords: Gifted and Talented, Talent Fields, Education of Art, Visual Arts.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	viii
TABLolar LİSTESİ	ix
1. GİRİŞ	1
1. 1. PROBLEM DURUMU	1
1. 2. ARAŞTIRMANIN AMACI	3
1. 2. 1. Alt Amaçlar	3
1. 3. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	3
1. 4. SAYILTILAR	4
1. 5. SINIRLILIKLAR	4
1. 6. TANIMLAR	4
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	6
2. 1. GÖRSEL SANATLAR EĞİTİMİ	6
2.2. ZEKÂ	6
2. 3. ZEKÂ TESTLERİ	7
2. 4. ÖZEL YETENEK	7
2. 5. 1. Görsel Sanatlar Alanında Yetenek Özellikleri:	8
2. 6. TÜRKİYE’DE SANAT EĞİTİMİNİN TARİHSEL SÜRECİ	8
2. 7. ÇOCUĞUN SANATSAL GELİŞİMİ	10
2. 8. OSMANLI DEVLETİ DÖNEMİNDE ÜSTÜN YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR	12
2. 8. 1. Enderun Mektebi	12
2. 8. 2. Enderun Mektebinde Okutulan Dersler	12
2. 9. TÜRKİYE’DE ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİNE YÖNELİK ÇALIŞMALAR	13
2. 9. 1. Fen Liseleri	13
2. 9. 2. Sosyal Bilimler Liseleri	13
2. 9. 3. Güzel Sanatlar Liseleri	13
2. 9. 4. Üniversiteler	14
2. 9. 5. İlköğretim Okulları	14
2. 9. 6. Orta Öğretim Kurumları	15
2. 9. 7. Bilim ve Sanat Merkezi	15
2. 9. 8. Diyarbakır Bilim ve Sanat Merkezi	16
2. 10. DÜNYADA ÖZEL YETENEKLİLERİN EĞİTİMİ	16
2. 11. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	18
3. YÖNTEM	27
3. 1. ARAŞTIRMA MODELİ	27

3. 2. ARAŞTIRMANIN ÇALIŞMA GRUBU	27
3. 3. VERİ TOPLAMA ARACININ GELİŞTİRİLMESİ	27
3. 4. VERİLERİN TOPLANMASI VE ANALİZİ.....	28
4. BULGULAR VE YORUMLANMASI	29
4. 1. KATILIMCILARIN KİŞİSEL BİLGİLERİNE İLİŞKİN BULGULAR VE YORUMLANMASI.....	29
4. 2. Öğrenci Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması.....	30
4. 3. Eğitim Ortamı Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması.....	34
4. 4. Zaman Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması.....	37
4. 5. Materyal Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması	38
2. 6. Öğretim Programı Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması	40
2. 7. Öğretmen Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması.....	45
5. SONUÇ VE ÖNERİLER.....	48
5. 1. SONUÇLAR	48
5. 2. ÖNERİLER.....	50
6. KAYNAKLAR.....	53
7. EKLER	58
7. 1. Ek:1	58
7. 2. Ek: 2	60
8. ÖZGEÇMİŞ.....	61

KISALTMALAR

MEB: Milli Eğitim Bakanlığı

BİLSEM: Bilim ve Sanat Merkezi

ÜYEP: Üstün Yetenekliler Eğitimi Programı

ÜYÜKEP: Üstün Yetenekliler Üniversite Köprüsü Eğitim Programı

SPSS: StatisticPackage For Social Science

TÜBİTAK: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu

BTYK: Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu

IQ: Intelligence Quotient

GSA: Görsel Sanatlar Anketi

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. Zihinsel üstün zekâlılık düzeyleri (Akt: Tortop, 2015. Feldhusen, 1993).	Error!
Bookmark not defined.	
Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı	29
Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı	29
Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yetenek Alanlarına Göre Dağılımı.....	29
Tablo 5. Görsel Sanatlar Dersinin Akademik Başarıya Katkı Sağlayıp Sağlamadığına İlişkin Bulgular.....	30
Tablo 6. Görsel Sanatlar Dersinin Öğrencilere Stres Attırma Durumuna İlişkin Bulgular.....	31
Tablo 7. Öğrencilerin Sanatsal Duyarlılıklarına İlişkin Bulgular	32
Tablo 8. Öğrencilerin Hazırbulunuşluklarına İlişkin Bulgular.....	33
Tablo 9. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersinin Atölyede İşlenip İşlenmediğine İlişkin Bulgular	34
Tablo 10. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersinde Teknolojiden Faydalanılma Durumuna İlişkin Bulgular.....	35
Tablo 11. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Ders Saatinin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular	37
Tablo 12. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Ders Saatinin Arttırılıp Arttırılmamasına İlişkin Bulgular	37
Tablo 13. Görsel Sanatlar Ders Saatinin Uygulama Basamağı İçin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular.....	38
Tablo 14. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Materyallere İlişkin Bulgular	38
Tablo 15. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Tekniklere İlişkin Bulgular	39
Tablo 16. Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programının Kültürel Miras Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular.....	40
Tablo 17. Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programının İletişim ve Biçimlendirme Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular	42
Tablo 18. Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programının Sanat Eleştirisi ve Estetik Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular	44
Tablo 19. Ortaokul Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Öğrenci Motivasyonunu Sağlayıp Sağlamadıklarına İlişkin Bulgular.....	45
Tablo 20. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Öğrencilerin İstek ve Düşüncelerini Dikkate Alıp Almama Durumuna İlişkin Bulgular.....	46
Tablo 21. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Derste Demokratik Olma Durumlarına İlişkin Bulgular.....	47

1. GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, amacı, alt amaçları, önemi, sınırlılıkları, sayıltılar ve tanımlar yer almaktadır.

1. 1. Problem Durumu

Anlık değişim ve gelişimlerin yaşandığı küreselleşen dünyada bilim ve teknolojinin ışığında yaşam kalitesini yükseltme arayışında olan gelişmiş toplumlar, en etkili gücün insan gücü olduğu bilinciyle ülkelerini ileri düzeylere ulaştırmada rol sahibi olan özel yetenekli olarak nitelendirilen bireylerin eğitimlerine büyük önem vermektedirler. Nitelikli insan gücü toplumların en önemli zenginliğidir. İnsan gücü kaynağı eğitim yoluyla geliştirilir. Eğitim yoluyla bireysel potansiyele işlerlik kazandırmak ve bireyin yeteneklerini geliştirmek amaçlanır. Eğitim yoluyla geliştirilmesi amaçlanan insan gücü toplumların en önemli kaynaklarından biridir. Bakioğlu ve Levent (2013), özel yetenekli bireylerin doğuştan sahip oldukları olağanüstü potansiyellerini geliştirerek kapasitelerinin en iyisini ortaya koyabilmesini sağlamanın ülkemizin bugünü ve geleceği açısından stratejik önem arz ettiğini düşünmektedirler. Bu bireylerin geleceğin akademisyenleri, bilim adamları, askeri liderleri ve yaratıcı sanatçıları olacağı için bu bireylerin eğitimleriyle ilgili önlemler alınmadığı takdirde ülkelerin geleceğinin tehlikeye atılmış olacağını ifade etmektedirler. Özel yetenekli çocukların belirgin özellikleri şunlardır:

- a) yaşıtlarına göre daha hızlı bir şekilde öğrenirler,
- b) yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede yaşıtlarına göre daha öndedirler,
- c) özel akademik yeteneğe sahiptirler,
- d) soyut fikirleri anlayabilirler,
- e) ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi severler.

Özel yetenekli çocukların erken yaşta ilgi, yetenek ve potansiyellerinin belirlenmesi, eğitimlerinde doğru kararların alınmasını ve geleceklerinin doğru yönlendirmesini destekler (Bildiren, 2018). Özsoy (2003), görsel sanatlar eğitiminin, tüm bireyleri daha çocukluklarından başlayarak kültürel açıdan yetiştirdiğini; sezgileri, akıl yürütmeyi, hayal kurma ve beceriyi doğru bir şekilde geliştirirken, çok ve çeşitli bir okuryazarlığı basamak inşa ettiği için yararlı olduğunu ifade eder. Sanatın zihinsel gelişime katkısını Kırışoğlu (2005), sanatın işlevinin ne salt duygusal rahatlama ne de salt haz doyurması olduğunu düşünmektedir. Ayrıca sanatın çok yönlü kültürel, iletişimsel, bilgilendirici, aydınlatıcı ve davranış geliştirici işlevinin onu yine çok yönlü ve önemli kıldığını sanatın bu değerinin ve yalnız sanata özgü niteliklerinin kişinin bir farklı boyutta ussal gelişimini sağladığını ifade etmektedir. Bilgi çağının sermayesi olarak nitelendirilebilen özel yetenekli bireylerin beyin gücünden en üst düzeyde yararlanılabilmesi için bu bireylere seviyelerine uygun kaliteli bir eğitimin sunulması gerekmektedir. Türkiye’de özel yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) açılmıştır. Özel yetenekli öğrenciler okul öncesi dönemden tanılanmaya başlanmaktadır. Özel yetenekli olarak tanılanan öğrenciler BİLSEM’de ortaöğretimden mezun oluncaya kadar seviyelerine uygun eğitim almaktadırlar. Özel yetenekli olarak tanılanan öğrenciler devam ettikleri ortaokullarda normal zekâ seviyesine sahip diğer akranlarıyla eğitimlerine devam etmektedirler. Bildiren, potansiyelleri beslenmeyen çocukların üretkenliklerinin kaybolabileceğinin, uyumsuzluklar yaşayabileceklerinin onlara uygun programların uygulanmasının, potansiyellerinin ortaya çıkmasındaki temel faktörlerden birini oluşturduğunu ifade etmektedir. Görsel sanatlarda özel yetenekli öğrencilerin toplumsal olaylara karşı duyarlılıklarını, farkındalıklarını yetenekleri doğrultusunda ortaya koydukları sanatsal ifadelerinde bulmak mümkündür. Küresel dünyada sanatın evrensel diliyle konuşan, sanatçının izleyicisiyle hızlı ve etkili bir iletişim kurabilmesi için kaliteli bir sanat eğitimi gereklidir. Bu araştırma görsel sanatlar dersinin amaçlarına ulaşma durumunu ve öğrenci ihtiyaçlarını karşılama durumunu belirlemeye dönük bir araştırmadır. Zekâ seviyeleri başta olmak üzere akranlarından farklı özelliklere sahip olmaları bu öğrencilerin görüşlerini de önemli kılmaktadır. Bu araştırma ile özel yetenekli öğrencilerin perspektifinden görsel sanatlar dersinin mevcut durumunu görmek ve özel yetenekli öğrencilerin ortaokullardaki sanat eğitimini yeterli bulup bulmadıklarını öğrenmek

amaçlanmaktadır. Bilim insanı ve sanatçı adayları olan özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar dersi hakkındaki görüşlerinin alınması sanat eğitimcileri için önemli olacaktır.

1. 2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, BİLSEM öğrencilerinin ortaokul 5-8. sınıf görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerini belirlemektir.

1. 2. 1. Alt Amaçlar

BİLSEM'e kayıtlı ortaokul öğrencilerinin;

- yaşlarını, cinsiyetlerini ve yetenek alanlarını,
- GSA' da yer alan (i) "öğrenci", (ii) "eğitim ortamı", (iii) "zaman", (iv) "materyal", (v) "öğretim programı" ve (vi) "öğretmen" alt boyutlarına ilişkin görüşlerini belirlemek.

1. 3. Araştırmanın önemi

Öğrencilerin bilişsel gelişimlerinde, eleştirel düşüncelerinde, problem çözme becerilerinin gelişmesinde ve sosyalleşmelerinde büyük role sahip olan görsel sanatlar dersinin genel amaçlarına ulaşip ulaşmadığını özel yetenekli öğrencilerin görüşlerini alarak belirlemek amaçlanmaktadır. Bu araştırmanın sanat eğitimi sürecinin başarıya ulaşma durumunu belirleme konusunda sanat eğitimcilerine yardımcı olacağı düşünülmektedir. Zekâ seviyeleri başta olmak üzere akranlarından farklı özelliklere sahip olmaları bu öğrencilerin görüşlerini de önemli kılmaktadır. Geleceğin bilim insanı ve sanatçı adayları olan özel yetenekli öğrencilerin perspektifinden görsel sanatlar dersini görmeyi sağlayan bu araştırmanın sanat eğitimcileri açısından önemli olacağı düşünülmektedir.

1. 4. Sayıtlar

Öğrencilerin ankete samimi bir şekilde cevap verdikleri kabul edilmektedir.

1. 5. Sınırlılıklar

Araştırma;

- Diyarbakır BİLSEM' e kayıtlı ortaokul 5-8. sınıf (11-13 yaş grubu) öğrencileriyle,
- 2017-2018 eğitim öğretim yılı bahar yarıyılı
- ve görsel sanatlar dersi ile sınırlıdır.

1. 6. Tanımlar

Genel Zihinsel Yetenek Alanı: Kelime dağarcığı zengin, soyut düşünme becerileri gelişmiş, sözel ve sayısal akıl yürütme becerilerinin fazla olması ve yeni bilgileri hızlıca edinebilme özelliklerine sahip olan öğrencilerin tanılandığı alandır.

Görsel Sanatlar Yetenek Alanı: Resimlerinde sanatsal düzenleme elemanlarını sanatsal düzenleme ilkelerine uygun olarak kullanabilen, çevresindeki nesne ve ortamları detaylı görebilen, farklı ve özgün tasarımlar yapma konusunda başarılı olan öğrencilerin tanılandıkları alandır.

Müzik Yetenek Alanı: Enstrüman çalmada ve şarkı söylemede çok istekli olan, duyduğu sesleri doğru hatırlayıp seslendirebilen öğrencilerin tanılandığı alandır.

Destek Eğitim Odası: Özel yetenekli olan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya dönük olarak okul ve kurumlarda hazırlanan, kaynaştırma/bütünleştirme öğrencileri için özel araç ve gereçlerin mevcut olduğu eğitim ortamlarıdır (BİLSEM yönerge).

Farklılaştırılmış Öğretim: Eğitimin temel amaçlarından biri olan bireysel yeteneklere işlerlik kazandırmak, eğitim programı hazırlanırken bireysel farklılıkların da dikkate

alınmasını gerektirir. Farklı zekâ türlerine sahip bireylerin ilgi alanlarında, öğrenme hızlarında, öğrenme stillerinde farklılıklar vardır. Özel yeteneklilerin eğitimi için, zekâ seviyeleri başta olmak üzere akranlarına göre farklı özelliklere sahip olan bu bireylerin özelliklerini dikkate alarak, müfredatta çeşitlendirmeler yapmayı gerektiren farklılaştırılmış öğretim uygun bir yaklaşımdır. Farklı zekâ türlerine sahip bireylerin ilgi alanlarında, öğrenme hızlarında, öğrenme stillerinde de farklılıklar vardır. Farklı özelliklere sahip öğrencilere uygulanan öğrenme ortamını ifade etmektedir. Her öğrencinin potansiyelini en üst düzeyde kullanabilmesini ve pekiştirebilmesini amaçlayan farklılaştırma, öğrencilerin hazırbulunuşluk, ilgi ve öğrenme stillerine göre programın içerik, süreç ve ürün boyutunda gerçekleştirilir (Tortop, 2015).

Zenginleştirme: İleri düzey konulara yer vererek müfredatın kapsamını genişletmektir. Zenginleştirmede içerik öğrencinin ilgi ve gereksinimlerine göre derinlemesine ve genişletilerek düzenlenir. Zenginleştirme stratejileri olarak bağımsız çalışma, mentörlük, alan gezileri, aşamalı görevler, öğrenme günlükleri, açık uçlu ve gerçek yaşam problemleri ile genişletme etkinlikleri; okul geneli zenginleştirme, zenginleştirme kümeleri, okul sonrası programlar, öğrenme merkezleri, içerik transferi ve olimpiyatlar olarak örnek verilebilir (Akt: Tortop, 2015. Clark, 2002. Davis ve Rimm, 2004. Kulik ve Kulik, 1991. Renzulli ve Reis, 1997. Sak, 2010. Schiever ve Maker, 2003.).

Hızlandırma: Özel yetenekli öğrencilerin yaşlıtlarına göre daha erken okula başlamasını veya sınıf seviyesinin yükseltilmesini ifade eder. Bir veya iki sınıf atlama, üstten ders alma, yaşlıtlarından daha erken üniversiteye başlama gibi uygulamalar gerçekleşir (Tortop, 2015).

2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2. 1. Görsel Sanatlar Eğitimi

Görsel sanatlar eğitimi öğrencilerin sanatsal ifadelerini zenginleştirmelerine, iç dünyalarını aydınlatmalarına, duygu ve zevklerini sorgulamalarına olanak sağlamaktadır. Kendini doğru ifade etme imkânı bulan birey için yeteneği doğrultusunda başarı kaçınılmaz bir sonuç olmaktadır. MEB’ de (2018), “bireyin kendini ifade edebilme, estetik bilinç kazanma gibi kişisel yaşantısına katacağı olumlu edinimler ve toplumlar açısından avantajlar sağladığından her düzeydeki yaş grubundan bireyler için bir gereksinimdir.” şeklinde tanımlanır. Özsoy (2003), görsel sanatlar eğitiminin tüm bireyleri kültürel açıdan yetiştirmek için çocuk yaşlarından eğitime başladığını; sezgileri, akıl yürütmeyi, hayal kurma ve beceriyi doğru bir şekilde geliştirirken, çok ve çeşitli bir okuryazarlığı basamak inşa ettiği için yararlı olduğunu ifade eder. Disiplinler arası yaklaşımın temel taşı olan görsel sanatlar dersi amaç ve kapsamı öğrencilerin sanatsal gelişimleri için bir gereklilik olduğundan dolayı temel dersler arasında yer almaktadır.

2.2. Zekâ

Soyut bir kavram olmasından dolayı zekânın henüz mutlak bir tanımı yapılamamıştır. Zekâ kavramı farklı bilim dallarında farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Yıldırım (2003); eğitimcilerin, biyologların ve psikologların zekâ kavramına farklı tanımlar yaptıklarını, eğitimcilerin zekâ kavramını öğrenme yeteneği olarak tanımladıklarını, biyologlara göre zekânın çevreye uyum sağlama yeteneği olduğunu ve psikologlara göre de zekânın akıl yürütme yoluyla sonuca ulaşma yeteneği olduğunu ifade etmektedir. Kuramcılarının da zekâ tanımları farklılık göstermektedir.

Binet ve Simon’a (1961) göre zekâ, belirlediği hedefe ulaşmada kararlı olma, karşılaşılabilecek zorluklara direnme, farklı durumlara uyum sağlayabilme ve özeleştirme

yapabilme eğilimidir (Akt: Enç, 1979). Var olan bilgilerin farklı içeriklere sahip olması farklı zekâ türlerinin varlığına işaret etmektedir. Bilimsel konuları aydınlatmak ve sorunlara pratik çözümler bulmak amacıyla zekâ türleri ayrı tanımlanmaktadır. Buna göre yedi zekâ türünden söz edilmektedir. Bunlar; dil zekâsı, müzikal zekâ, mantıksal-matematiksel zekâ, uzamsal zekâ, bedensel-kinestetik zekâ ve kişisel zekâdır (Gardner, 2017).

2. 3. Zekâ Testleri

Zekânın tanılanması tartışılan bir konu olmuştur (Renzulli, 2004). Literatür incelendiğinde ilk zekâ testinin Binet ve Simon'un 1890'larda Paris'te yaşayan sokak çocukları arasından zihinsel özürü olanları belirlemek amacıyla hazırlamış olduğu bilgisine ulaşılmaktadır. Hazırlanan bu zekâ testi Amerikalı Lewis Terman tarafından üstün zekâlılara yönelik olacak şekilde geliştirilmiştir. 1916'da Stanford- Binet Intelligence Scale adıyla üstün zekâlıların zekâ puanını (IQ) belirlemek amacıyla uygulamaya konmuştur. Normal puanı 100 olarak belirlenen IQ puanının 130 ve üzeri olması bireylerin özel yetenekli olarak tanılanmasını ifade etmektedir. Kullanımları yaygın olan zekâ testleri bireysel zeka testleri ve grup zeka testleri olmak üzere iki gruba ayrılır. Wechsler Zekâ Testi ve Stanford-Binet Zekâ Testi yaygın olarak kullanılan bireysel testlerdir. Cattell Zekâ Testi hem bireysel hem de grupla uygulanabilmektedir (Baykoç Dönmez, 2010).

2. 4. Özel Yetenek

IQ puanı 130 ve üzeri olan bireyler özel yetenekli bireylerdir. Bu bireylerin öğrenme hızları yaşlarına göre daha hızlıdır. Liderlik özellikleri vardır. Soyut düşünme ve yaratıcı düşünme becerileri gelişmiştir İlgi duydukları alanlarda bağımsız hareket etme istekleri vardır (BİLSEM Yönerge).

Üstün zekâlılık kavramıyla ilgili Renzulli, Tannenbaum, Gagne ve Dabrowski'nin geliştirdikleri kuramlar dikkat çekmektedir. Renzulli başarılı bireylerde üç özellik kümesinden bahseder. Bunlar genel ve özel yetenek düzeyi, yaratıcılık, motivasyon olup

bu üç özellik kümesi arasında bir etkileşim sağlandığında üstün bir başarıdan söz edilebilir. (Tortop, 2015). Renzulli, kişilik ve çevresel öğelerin de bireyin yeteneklerinin gelişmesinde, özel ve üstün olmasında büyük etkisi olduğunu ileri sürmektedir (Davaslıgil, 2009).

Tannenbaum (1983) Deniz Yıldızı Modeli'nde üstün zekâlılık kavramını açıklarken genel yetenek, özel yetenek, zihinsel olmayan faktörler, çevresel faktörler ve şans olmak üzere beş bileşenden söz eder. Üstün zekâlılığın yaratıcılar ve iyi performans gösterenler olmak üzere iki şekilde ortaya çıktığını savunur. Gagne DGMT Modeli'nde (1985) üstün zekâ ve üstün yeteneği birbirinden ayırarak üstün zekâlılığın şans, bireysel ve çevresel katalizörler etkisi ile üstün yeteneğe dönüşebileceğini savunur. Dabrowski Olumlu Çözülme Kuramı'nda genetik ve çevresel faktörlerin kişilik gelişiminde etkili olacağından söz eder. Güçlü bir kişilik gelişiminde psikonevrozlar (kaygı, üzüntü, vs) görüldüğünü savunur. Dabrowski'ye göre, kişilik gelişimi beş evrede oluşur ve en üst düzeye ulaşanlar üstün zekâlılardır (Tortop, 2015).

2. 5. 1. Görsel Sanatlar Alanında Yetenek Özellikleri:

- Resimlerinde akranlarından farklı konu ve teknikleri kullanırlar.
- Resimlerinde derinlik vardır ve parçalar arasındaki oranlar uyumludur.
- Resim yapmak onlar için önemli bir konudur. .
- Başka insanların yaptıkları resimlere karşı ilgilidirler. .
- Resimlerinin eleştirilmesi onları memnun eder.
- Yaşantılarını ve duygularını resimlerine başarılı bir şekilde yansıtırılar.
- Farklı malzemeler kullanarak üç boyutlu çalışmalar yapmaya ilgi duyarlar (URL-1, 2018).

2. 6. Türkiye'de Sanat Eğitiminin Tarihsel Süreci

Türkiye'de Cumhuriyetin ilanından önce başlayan sanat eğitimi alanındaki gelişmeler Cumhuriyet döneminden sonra da hız kesmeden devam etmiştir. Sanat eğitimi alanındaki gelişmeler kronolojik sıraya göre aşağıda belirtilmiştir.

Türkiye’de sanat eğitimi ilk olarak 1973 yılında Harbiye ve Askeri İdadi Mektebine doğa gözlemine bağlı resim derslerinin programa alınmasıyla başlamıştır.

1883 yılında Osman Hamdi Bey tarafından kurulan Sanayi-i Nefise Mektebinde asker resamlardan sonra ilk defa resim eğitimi sivillere geçmiştir.

1911 yılında Sami Bey’in müdürlüğünde açılan İnas Sanayi-i Nefise Mektebinde kız öğrencilerin de sanat öğrenmelerine imkân sağlanmıştır.

1921 yılında Türk Ressamlar Cemiyeti kurulmuştur.

1924’ten itibaren yurtdışına birçok sanatçı burslu olarak gönderilmiştir.

1926’da ülkeye dönen sanatçılar Güzel Sanatlar Birliği ve 1928’de Müstakil Ressamlar ve Heykeltıraşlar Birliğini kurmuşlardır.

1925 yılından itibaren programa resim, eliş ve müzik dersleri eklenmiştir.

1926 yılında uygulamaya konan J. Dewey’in sanat eğitimi ile ilgili raporu doğrultusunda Ankara’da Gazi Öğretmen Okulu (Gazi Eğitim Enstitüsü) açılmıştır.

1932’de Halkevleri, Halkodaları ve Halk Eğitim Merkezleri açılmıştır. Halkevleri 1950’den sonra kapatılarak Kız Teknik Yüksek Öğretmen Okullarına dönüştürülmüştür.

1932-1933 öğretim yılında Gazi Öğretmen Okulu bünyesinde Resim Bölümü açılmıştır. Daha sonra İş bölümü adıyla yeni bir bölüm açılmış; Resim ve İş bölümleri birleştirilerek Resim-İş bölümü adını almıştır.

1992-1993 öğretim yılından itibaren İlköğretim Kurumları Resim-İş Dersi Öğretim Programı uygulamaya konmuştur.

1994-1997 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ve Dünya Bankası’nın yürüttüğü Milli Eğitimi Geliştirme Projesi çerçevesinde Resim-İş bölümü Müzik Eğitimi bölümü ile birlikte Güzel Sanatlar Eğitimi bölümünde anabilim dalları olarak yer almıştır (Yolcu, 2004). 2006 yılından itibaren resim- iş dersinin adı görsel sanatlar olarak değiştirilerek ilköğretimde yerini almıştır (Özsoy, 2006).

2. 7. Çocuğun Sanatsal Gelişimi

Psiko-pedagojik açıdan çocuğu tanıtmaya yarayan bir ölçüt olan resim aynı zamanda çocuğun zekâsı, kişilik ve yakın çevre özelliklerini de yansıtan bir ifade aracı olması bakımından önemlidir (Yavuzer, 2014). Çocuk resimleri bireyin kendisini sözel olarak tam anlamıyla ifade etme olgunluğuna erişemediği küçük yaşlarda, iç dünyası, hayalleri ve istekleri hakkında çevresiyle iletişim kurmak üzere iç dünyasının kapılarını aralar. Tesadüfî gibi düşünülen ve anlamsız görünen her çizgi aslında çocuğun sanatsal gelişim basamaklarıdır. Britsch (1926) çocuk resimlerinin gelişme çizgisinin sistematik olduğundan söz etmektedir. Britsch çocuk resimlerinin kendine özgü kuralları içinde basitten karmaşığa doğru gelişmesinin organik bir biçimde olduğunu söylemektedir (Kırıçoğlu, 2005). Lowenfeld' in çocuğun sanatsal gelişim evreleri sıralaması en sistematik ve geçmişten günümüze en çok kabul gören yaklaşımdır. Bu sıralama şöyledir:

1. Karalama evresi (2-4 yaş)
2. Şema öncesi evre (4-7 yaş)
3. Şematik evre (7-9 yaş)
4. Ergenlik öncesi evre (9-11 yaş)
5. Mantık çağı (11-13 yaş)
6. Ergenlik krizi (13 yaş ötesi)

Her yaşın kendine özgü çevreyi algılayıp kavrayış ve bunu anlatış biçimi çocukların çizgilerinde izlenen biçimiyle şöyledir:

Çizgiyle İlk Tanışma, Okul Öncesi Evre: Bu evre birçok eğitimci tarafından karalama evresi olarak adlandırılır. Piaget bu evreyi Kavram Öncesi Evre olarak tanımlar. Çocuğun ilk çizgileri tamamen çocuğun elini bileğini kolunu hareket ettirerek elde ettikleri ürünlerdir. sağa sola doğru hareketlerle başlayan ilk denemeler zamanla sürekli yay çizme hareketine dönüşür. (Kırıçoğlu, 2005). Daha sonra kontrollü karalamayı keşfeden çocuğun yaptığı bu etkinlikten haberdar olması onun zevk almasını ve coşku duymasını sağlar.

İlk Simgenin Ortaya Çıkışı (4 yaş): Bir önceki evrede karalamayı öğrenen çocuğun resimlerinde ilk simgeler görülmeye başlar. Başta yuvarlağı keşfeden çocuk sonra şekilleri birleştirmeyi öğrenir. Genellikle çocukların resimlerinde kullandıkları ilk simge insandır. Rastlantı ürünü olmayan bu sürece çocuk öğrenerek devam etmektedir (Kırıçoğlu, 2005).

Bu evrede çocukların çizimlerin çoğunda basit formüller ya da şemalar görülür (Akt: Yavuzer, 2007. Lowenfeld, 1947). Mekân algısı gelişmediği için nesnelere resim yüzeyine dağınık yerleştirirler ve zemin çizgisi kullanmazlar. Sıkça insan figürünü kullanan bu dönem çocukları renk seçimlerini kendi zevklerine göre yaparlar.

Değişen Simgeler ve Şema Resimler (5-7 yaş): Bu dönemde çocuk dış dünyaya ilişkin birçok nesnenin şemasını çizer. Çocukların şemaları, gördüğü ve daha önce birçok kez ilişki kurup tanıdığı nesnelere bir benzerinin resim düzleminde gereç aracılığıyla yansıtılmasıdır. Bunun daha ileride gelişecek olan resimlerin bir prototipi olduğu söylenebilir (Kırıçoğlu, 2005). Çocuklarda gerçeğe uygun resim çizme çabası görülür. Mekân algısının gelişmeye başlamasıyla zemin çizgisi de kullanılmaya başlar. Bu dönem çocuklarının renk seçimleri dışavurumcu tarzdadır. Gördüklerini değil de bildiklerini çizdikleri için nesnelere yan yana çizerler.

Somut İşlem Evresi (8-10): Burada işlem, içselleşmiş bir eylem anlamında kullanılır. Artık resimlerde görülen şemalar çocuğun yaşantısıyla ilgili tanıdık bildik şeylerdir. Bundan sonra çocuk sürekli gerçeği arar. Kullanılan renkler nesnenin gerçek yapısına bağlı lokal renklerdir (Kırıçoğlu, 2005). Bu dönemdeki çocuğun resimleri daha önceki çalışmalarıyla kıyaslandığında ayrıntılar dikkat çekmektedir. Çocuğun daha detaycı ve daha gerçekçi bir yaklaşımda olduğu gözlenmektedir (Yavuzer, 2007).

Ergenlik Öncesi Evre (11-12 yaş): Bu yaşlarda çocuğun resimlerinde gerçeği yansıtma isteği devam etmektedir. Daha özgür ve kendine özgü çizgiler kullanarak özgün formlar oluşturmak için çabalar. Çocuk tarafından henüz perspektif kuralları öğrenilmediği, hareket problemleri çözülmediği, ışık-gölge ve açık-koyu uygulamalarının henüz gelişmediği için resim düzleminde üçüncü boyutu oluşturmaya bu evrede geçilememektedir (Kırıçoğlu, 2005). Bu dönem çocuğu artık resimlerinde özgür davranmak yerine önceki resimlerine kıyasla da güçlü çizgiler kullanarak içinde yaşadığı kültürün zevklerine uyma çabasıdadır (Yavuzer, 2007).

13 Yaş ve Ötesi: Bu evredeki çocuklar dünyadaki olayları çevresinde olup bitenleri, somut ve soyut düşünceleri kavramsallaştırıp öğrenir. Mantık çağında olan genç birey öğrendiklerine kendi yorumunu katarak dışarı yansıtabilir. (Kırıçoğlu, 2005).

2. 8. Osmanlı Devleti Döneminde Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Çalışmalar

Literatürde Türkiye’de özel yeteneklilerin eğitiminin tarihçesine bakıldığı zaman Osmanlı Devleti dönemindeki Enderun Mektepleri karşımıza çıkmaktadır. Osmanlı devleti dönemindeki Enderun Mektepleri üstün yeteneklilerin eğitiminin temelini oluşturmaktadır. Enderun mekteplerinin eğitim sistemi Platon’un filozoflarını yetiştirme tarzına benzemektedir. Platon’un seçkinler eğitimi üstün yeteneklilerin eğitimlerinin başlangıcıdır (Akkutay, 1984). Bilgili’ye göre;

“Ulusların bu potansiyellerini kullanma yönünde tarihi de kapsayan bir çaba içerisinde oldukları bilinmektedir. Eski Yunan’dan Osmanlı Devleti’ne kadar bu potansiyelden yararlanma yoluna gidilmiştir. Eflatun’un “Devlet” adlı eserinde bu seçkin kesime vurgu yapılmış, Osmanlı’nın Enderun Sisteminde ise vurgudan da öte uzun yıllar bu elit tabakadan yararlanmış ve buna önemli fonksiyonlar yüklemiştir (2004: 56).

2. 8. 1. Enderun Mektebi

Osmanlı Devleti, Hıristiyan tebaada bulunan yetenekli çocukları iyi ve güvenilir devlet adamı ve asker yapmak amacıyla II. Murat tarafından Enderun Mekteplerini kurmuştur. Üstün zekâ ve niteliklere sahip çocuklar bu mekteplere alınıp yetiştirilmektedir (Akyüz, 1994). Osmanlı Devletinde savaşta esir düşen Hıristiyan gençlerin beşte biri padişahın hizmetine alınmaktaydı. Bunlar arasından seçilen ve pençik oğlanları olarak adlandırılan bu gençler Enderun Mekteplerine öğrenci olarak alınırdı. Bunların dışında Rumeli, Yunanistan, Arnavutluk, Bulgaristan, Adalar, Bosna-Hersek ve Macaristan’daki Hıristiyan gençler arasından seçilen ve devşirme oğlanları olarak adlandırılan öğrenciler de Enderun Mektebine alınmaktaydı (Akkutay, 1984)

2. 8. 2. Enderun Mektebinde Okutulan Dersler

Enderun Mektebinde; Türkçe, Arapça, Farsça, Tarih, Edebiyat ve İslami Bilimler okutulmaktaydı. İslami Bilimler bölümünde Kur’an-ı Kerim, Tefsir, Hadis, Fıkıh ve Kelam dersleri yer almaktaydı. Bunların dışında beden ve sanat eğitimi de Enderun Mektebinin programında yer almaktaydı. Öğrencilerin yeteneklerine göre beden alanında ok ve cirit atma, ata binme, güreş gibi sporlar yaptırılırken; sanat alanında musiki, şiir, hat, minyatür, resim, cilt sanat dalları öğretilirdi (Akyüz, 1994). Uzun yıllar eğitime devam eden Enderun

Mektebi 1 Temmuz 1909 yılında kaldırılmıştır. Cumhuriyetin kuruluşundan sonra Topkapı Sarayı müze ve kütüphane haline getirilmiştir (URL-2. 2018).

2. 9. Türkiye’de Özel Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Çalışmalar

2. 9. 1. Fen Liseleri

Türkiye’de Fen ve matematik alanında yeteneğe sahip öğrenciler Fen Liselerinde eğitim görmektedirler. Bu liselerin tarihi süreci araştırıldığında ilk kurulan lisenin Ankara Fen Lisesi olduğu ve 1964 yılında açıldığı bilgilerine ulaşılmaktadır. Günümüzde Fen Liselerine öğrenci seçiminde yapılan merkezi sınavların yanı sıra öğrencilerin ortaokuldaki notları da dikkate alınır. Karma okullar olan Fen liseleri genellikle yatılıdır fakat velilerin istekleri doğrultusunda gündüzlü öğrenciler de bulunabilir. Öğrenciler bir yıl hazırlık, üç yıl da eğitim-öğretim almaktadırlar.

2. 9. 2. Sosyal Bilimler Liseleri

Türkiye’de edebiyat ve sosyal bilimler alanında yeteneğe sahip olan öğrencilere seviyelerine uygun eğitim vermek amacıyla 2003 yılında Sosyal Bilimler Liseleri açılmıştır. Öğretim şekli karma ve yatılıdır. Velilerin isteğine göre gündüzlü eğitim de verilmektedir. Öğrenci seçimlerinde merkezi sınav ile öğrencilerin ortaokul puanları dikkate alınır. Hazırlık sınıfı bir yıldır ve bir defa tekrar hakkı vardır. Hazırlık sınıfında ikinci defa başarısız olan öğrencinin ilişiği kesilmektedir. Hazırlık sınıfında başarılı olan öğrenciler dört yıl eğitim-öğretim görmektedirler.

2. 9. 3. Güzel Sanatlar Liseleri

İlki 1989 yılında İstanbul’da açılan Güzel Sanatlar Liseleri (Buyurgan, 2000) resim ve müzik alanında özel yeteneği olduğu özel sınavlarla belirlenen öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitim görmeleri amacıyla eğitim veren karma okullardır.

2. 9. 4. Üniversiteler

Türkiye'de üstün yeteneklilerle ilgili lisans ve yüksek lisans düzeyinde çalışma yapan ilk kurum İstanbul Üniversitesi'dir. 2002 yılında İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlılar Eğitimi Anabilim Dalı olarak açılmıştır. 2007 yılından sonra bölümde doktora programı da açılmıştır. Üstün yeteneklilere yönelik açılan bir diğer bölüm Doç. Dr. Uğur Sak'ın öncülüğünde kurulan Anadolu Üniversitesi Üstün Zekâlılar Bölümü (ÜYEP) Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) desteği ile açılmıştır (Tortop, 2015).

2. 9. 5. İlköğretim Okulları

Ford Otosan İlköğretim Okulu: İstanbul Üniversitesi Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü Üstün Zekâlılar Eğitimi Anabilim Dalının ilköğretim öğrencileri için uygulama yaptığı okuldur.

Coşkun Koleji: Özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini harekete geçirerek geleceğin bilim insanlarını ve sanatçıları yetiştirmek amacıyla İstanbul'da açılan eğitim kurumudur (Yıldız, 2010).

Yeni Ufuklar Koleji: Normalüstü zekaya sahip özel yetenekli öğrencilerin seviyelerine uygun eğitim almalarını amaçlayan kolej 1991-1992 eğitim öğretim yılında İstanbul'da açılmıştır (Akarsu, 2001).

Doğa Koleji Üstün Zekâlılar İlköğretim Okulu: Türkiye'de üstün zekâlılar adıyla açılan ilk eğitim kurumudur. Öğrenci alımlarında öğrencilere WISC-R testi uygulanmaktadır. Başvurular öğretmen veya bilirkişi tavsiyesiyle öğrenci tarafından yapılır. Uygulanacak test sonucunda başarılı olan öğrenciler ayrıca mülakata alınırlar. Mülakatta başarılı olan öğrenciler okula öğrenci olarak alınırlar (URL-3).

2. 9. 6. Orta Öğretim Kurumları

Türkiye Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi: Ünlü iş adamı Sezai Türkeş ve eşi İnanç Türkeş'in adına T.C. vatandaşı olan özel yetenekli öğrencilerden maddi durumu yetersiz öğrencilere eğitim verebilmek amacıyla 1990 yılında açılmıştır (Yıldız, 2010).

2. 9. 7. Bilim ve Sanat Merkezi

Türkiye'de özel yetenekli çocukların eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilmek amacıyla Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM) açılmıştır. Özel yetenekli öğrenciler okul öncesi dönemden tanılanmaya başlanmaktadır. Özel yetenekli olarak tanılanan öğrenciler BİLSEM' de ortaöğretimden mezun oluncaya kadar seviyelerine uygun eğitim almaktadırlar. Özel yetenekli olarak tanılanan öğrenciler devam ettikleri ortaokullarda normal zekâ seviyesine sahip diğer akranlarıyla eğitimlerine devam etmektedirler. BİLSEM'de öğrenciler görsel sanatlar, müzik ve genel yetenek olmak üzere üç farklı yetenek alanında tanılanmaktadır. İlki 1995 yılında Ankara'da Yasemin Karakaya BİLSEM olarak açılmıştır. Ankara, İstanbul, Denizli, İzmir ve Bayburt illerinde pilot uygulama olarak devam etmiştir. Günümüzde ise 81 ilde 135 merkezde hizmet vermektedir. BİLSEM öğrencilerine örgün eğitimlerini aksamayacak şekilde hafta içi veya hafta sonu uygun saatlerde hizmet verilmektedir. BİLSEM'e başvuran öğrencilere öncelikle grupla zekâ testi yapılır. Bu aşamada başarılı olan öğrencilere bireysel testler uygulanır. Bireysel zekâ testlerinde başarılı olan öğrenciler son olarak mülakata alınırlar. BİLSEM öğrencisi olmaya hak kazanan öğrenciler beş aşamadan oluşan eğitim programına alınırlar. Programların ilki iki ay süren *uyum* programıdır. İkinci program bir yıl sürecek olan *destek eğitimi* programıdır. Üçüncü program öğrencilerin bütün alanları tanımalarına olanak sağlayan ve üç eğitim öğretim dönemi süren *bireysel yetenekleri fark ettirme* programıdır. Dördüncü program *özel yetenekleri geliştirme* programıdır. *Proje üretimi ve yönetimi*, beşinci ve son programdır. Özel yetenekli öğrenciler ortaöğretimden mezun oluncaya kadar bu programa devam etmektedirler (BİLSEM Tanılama Kılavuzu 2018-2019).

2. 9. 8. Diyarbakır Bilim ve Sanat Merkezi

MEB Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı olan Diyarbakır BİLSEM ilk olarak Selahattin Eyyübi İlkokulunda 34 öğrenci ile dört derslik olarak açıldıktan sonra Diyarbakır Ortaokulunda dokuz derslikle devam etmiş ve 2013 yılında kendi binasına taşınmıştır. 2018-2019 eğitim ve öğretim yılında 342 öğrenci ile eğitime devam etmektedir. Öğretmen öğrenci ve derslik sayıları şöyledir: Öğretmen: 22, Rehber Öğretmen: 2, Öğrenci: 342, Derslik: 12, Müzik Sınıfı: 1, Resim Sınıfı: 2, BT (Bilişim Teknolojileri) Sınıfı: 1, Kütüphane: 1, Fen Laboratuvarı: 1, Konferans Salonu: 1, Kantin: 1, Bahçe: 1 Öğretim Şekli: Tam Gün.

2. 10. Dünyada Özel Yeteneklilerin Eğitimi

Sovyetler Birliği'nin 1957 yılında ilk uzay aracı Sputnik' i fırlatmasından sonra Avrupa ülkeleri uzay teknolojilerinde neden Rusya'dan geride kaldıklarını araştırdıklarında, Rusya'nın üstün yetenekli çocukların eğitimlerine erken yaşlarda başladığını görmüşlerdir. Bunun sonucunda Avrupa ile beraber bütün dünyada üstün yetenekli çocukların eğitimleriyle ilgili olarak yapılan çalışmalar sürat kazanmıştır (Öğünmez, 2012).

ABD'de Üstün Yeteneklilere Yönelik Çalışmalar

Amerika Birleşik Devletleri (ABD) üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda çalışma yapan ülkelerin başında gelmektedir. Colorado, Minnesota, Missouri, Virjinya ve Nevada eyaletlerinde elliden fazla üstün yeteneklilere yönelik açılan okullar bulunmaktadır (Bakioğlu ve Levent, 2013). Uluslararası Bakalorya (IB, International Baccalaureate), Matematikte Üstün Yetenekli Gençlerin incelenmesi ve Yetenek Havuzu Oluşturma Projesi (SMPY, Study of Mathematically Precocious Youth and Talent Search) ve Center for Talented Youth (CTY, Yetenekli Gençlik Merkezi) gibi program ve okullar vardır (Kontaş ve Yağcı, 2016).

Çin’de Üstün Yeteneklilere Yönelik Çalışmalar

Çin’de üstün yetenekli çocukların eğitimi 1984 yılında çıkarılan yasa ile başlamaktadır. Öğrencinin hangi okula yerleşeceğine karar verirken yeteneği, okul başarısı, aile ihtiyaçları ve adaptasyonu ile velilerinin istekleri de dikkate alınarak çevre sınırlandırmalarının olmadığı yerleştirmeler yapılır. Çıkarılan yasaya göre üstün yeteneklilere akademik, genel ve özel yetenek olarak üç türde eğitim verilmektedir. Akademik ve genel kategoride olan öğrenciler üstün zekâ sınıfına kabul edilirken, özel yetenekli öğrenciler ise yetenekleri doğrultusunda sınıflara yerleştirilirler (Bakioğlu ve Levent, 2013).

İsrail’de Üstün Yeteneklilere Yönelik Çalışmalar

İsrail üstün yetenekli bireylerinin eğitimine ciddiyle yaklaşan bir ülkedir. Milgram (1979), 1970’lerde ülkenin geleceğinin yanı sıra üstün zekâlıların eğitimini de planlama amacıyla olan İsrail MEB tarafından Ulusal Üstün Zekâlılar birliği kurulduğunu ifade etmektedir. Bu programlar İsrail Üniversitesinin de desteğini almaktadır. Üstün yeteneklilerin eğitimi konusu kanunen koruma altına alınmıştır. Devlet okullarında üstün yetenekliler için özel sınıflar mevcuttur. İlköğretim ve lise düzeyindeki öğrencilere yönelik eğitim verilir. Bu sınıflarda zorunlu müfredat içerik bakımından genişletilmiştir ve derinlemesine işlenmektedir. Bu öğrenciler normal zekâ seviyesine sahip ola öğrenciler ile teneffüslerde veya ortak etkinliklerde zaman geçirebilirler. Bunun dışında sadece kendileri gibi üstün zekâlı olan arkadaşlarıyla zaman geçirmektedirler. (Akt: Levent ve Bakioğlu, 2013. Peyser, 2005)

İngiltere’de Üstün Yeteneklilere Yönelik Çalışmalar

18. yy.dan itibaren devlet özel yeteneklilerin eğitimleri için özel olanaklar sağlamaya yönelik çalışmalar yapmaktadır (Akkutay, 1984). Özel öğrencilerin ailelerine eğitim vermek ve özel yeteneklileri eğitime yönelik öğretmenler yetiştirmek gibi faaliyetlere yer vermektedir (Persson, 2009. Akt: Bakioğlu ve Levent, 2013). İngiltere’de özel okullarda ve devlet okullarında üstün yeteneklilere yönelik hızlandırma ve farklılaştırma uygulamalarına yer verilmektedir. Özel şirketler periyodik zamanlarda

eğitim politikalarını üretmektedirler. Sürekli bir devlet politikası olmadığı için bu görev eğitim bakanlığı tarafından özel şirketlere verilmektedir (Yıldız, 2010).

Rusya’da Üstün Yeteneklilere Yönelik Çalışmalar

Rusya’da üstün yetenekli öğrencilere yönelik çalışmalar 1960’larda ilkokul sonrasında yapılan sınavlar ile belirlenerek başlamıştır. İleri matematik, fen, yabancı dil ve diğer konularda yeteneklilik belirlenmeye çalışılmıştır. 1996’ da Rusya’nın çocukları ana programı ve Üstün Zekâlı öğrenciler alt programı başlatılmıştır.1992 yılında üstün zekâlılar için açılan ilk devlet okulu Sozvezdie Moskova Eğitim Bölümü tarafından açılmıştır. Okul lise öncesi dönem ve lise dönemi olmak üzere iki bölümde eğitim vermektedir.

Almanya’da Üstün Yeteneklilere Yönelik Çalışmalar

Almanya’da kendine özgü eğitim sistemine sahip olan on altı eyalet bulunmaktadır. Ülke genelinde üstün yeteneklilere yönelik eğitim faaliyetleri yürüten okullar bulunmaktadır. Bu okullar 1) Saksonya Eyalet Lisesi, 2) Baden-Württemberg eyaletindeki Schwäbisch Gmünd Üstün Zekâlılar Lisesi, 3) Kaiserslautern’deki Heinrich-Heine Lisesi, 4) Mainz kentindeki Mainz-Gonsenheim Lisesi, 5) Trier’deki Auguste-Victoria Lisesi ve 6) Koblenz’deki Max-von-Laue Lisesidir (Bakioğlu ve Levent, 2013).

2. 11. İlgili Araştırmalar

Özel yetenekliler konusunda yeni araştırmaların yapılması konunun güncelliğinin göstermektedir. Literatür taraması sonucunda özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar eğitimi konusunda tez ve doktora çalışmalarının, makale ve kitapların mevcut olduğu görülmüştür. Bu çalışmalar aşağıda belirtilmiştir.

Karip ve Çakmaköđlu Kuru’nun (2018), “Farklılaştırılmış Görsel Sanatlar Öğretiminin 7. Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarına Etkisi” adlı makalelerinde ortaokul 7. sınıf görsel sanatlar dersinde farklılaştırılmış öğretim yöntemlerinin öğrencilerin akademik başarılarına, derse karşı tutum ve çalışmalarına etkisini nasıl

olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Nicel araştırma türlerinden deneysel yöntem kullanılmıştır. Farklılaştırılan programın etkililiği ön test-son test yarı deneysel deseni kullanılarak belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırmaya Ağrı İli Alparslan Ortaokulu 7. Sınıf öğrencileri katılmıştır. Çalışmada araştırmacı ve alan uzmanları tarafından geliştirilen akademik başarı testi uygulamadan önce ve uygulamadan sonra kullanılmıştır. Akademik başarı testinin geçerlik ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçme araçlarından elde edilen veriler, Mann Whitney-U testleri ile istatistiksel analiz yöntemi ile analiz edilmiştir.

Araştırma sonunda farklılaştırılmış görsel sanatlar öğretiminin uygulandığı öğrencilerin aldığı puanlar kontrol grubunun puanlarından yüksek çıkmıştır. Görsel sanatlar dersinde farklılaştırılmış öğretim uygulamalarının yapılması 7. Sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına katkı sağladığı sonucuna ulaşılmıştır.

Genç (2017), “Görsel Sanatlarda Yetenekli Öğrenciler ile Zihinsel Yetenekli Öğrencilerin Resim Becerilerinin Karşılaştırmalı Analizi” adlı makalesinde üstün yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyacını karşılayan BİLSEM’e devam eden görsel sanatlar alanı ile zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin resimlerini karşılaştırarak incelemiştir. Araştırmada nitel araştırma türle betimsel model kullanılmıştır. Çalışmada ilkokul dördüncü sınıf düzeyindeki öğrencilere var olan gerçek bir görüntü ile imgesel bir görüntüye dayalı resim çalışması yaptırılarak çıkan resimler değerlendirilmiştir. Görsel sanatlar alanı ile zihinsel yetenek alanı öğrencilerinin resimleri sanat ilke ve elemanları ile hayal gücü yönünden 3 uzman görüşü alınarak karşılaştırılmıştır.

Araştırma sonucunda görsel sanatlar alanında özel yetenekli olan öğrencilerin somut ve gerçekçi resimler yapma konusunda başarılı oldukları görülmüştür. Hayal gücüne dayalı ve soyut resimler yapma konusunda ise zihinsel yetenek alanında özel yetenekli olan öğrencilerin daha başarılı oldukları görülmüştür.

Genç’in (2017), “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Resim Uygulamalarında Zekâ” adlı makalesinde üstün yetenekli öğrencilerin sanat üretiminde resim ile zekâ ilişkisinin irdelenmesi amaçlanmıştır. Literatür tarama yönteminde yapılan bu çalışmada ilgili literatür taranarak sanat zekâ ilişkisi ortaya konmuştur.

Ulaşılan verilere göre sanat yeteneği ile zekâ arasında doğrudan bir korelasyonun olduğunu belirten araştırmacılar yanında, böyle korelasyonun bulunmadığını belirten araştırmacılar da mevcuttur. Konuyla ilgili yapılmış çalışmalardan hareketle sanat çalışmaları gerçekleştirmek için bireylerin minimum ortalama üstü zekâ (IQ) seviyesine sahip olması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Bilgili (2017), “Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersine Yönelik Görüş ve Tutumları” konulu yüksek lisans tezinde Elâzığ BİLSEM’e kayıtlı özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar ve müzik dersine ilişkin görüş ve tutumlarını belirlemek amacıyla nitel ve nicel verilerin beraber kullanıldığı karma araştırma yöntemi kullanmıştır. Araştırmanın evrenini Elâzığ BİLSEM’e devam eden 210 özel yetenekli öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma grubunu 5 ve 12. Sınıf öğrencilerinden oluşan 80 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın nicel verilerini elde etmek için Varış ve Cesur (2012) tarafından geliştirilen “Ortaöğretim Düzeyi Müzik Dersine Yönelik Tutum Ölçeđi” ile Aslantaş (2014) tarafından geliştirilen “Görsel Sanatlar Dersine Yönelik Tutum Ölçeđi” kullanılmıştır. Araştırmanın nitel verilerine ulaşmak için on soru maddesinden oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu uygulanmıştır. Nicel verilerin frekans, yüzde ve aritmetik ortalama analizi yapılmıştır. Nitel veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre Elâzığ BİLSEM öğrencilerinin görsel sanatlar ve müzik dersine karşı olumlu tutum geliştirdikleri, bu dersleri sevdikleri, derslere istekle katıldıkları ve boş zamanlarında da resim yaptıkları sonucunun yanı sıra görsel sanatlar ve müzik öğretmenlerinin derste öğrencilerle ilgilenme konusunda başarılı oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Öztürk, Peker ve Gökdaş’ın (2017), “Üstün Zekâlı Öğrencilerin Gözüyle Görsel Sanatlar Dersi” adlı makalelerinde üstün zekâlı öğrencilerin görsel sanatlar dersine yönelik algıları belirlemek amaçlanmıştır. Nitel araştırma desenlerinden fenomenolojik araştırma yönteminin kullanıldığını araştırmaya Bayburt BİLSEM’e devam eden gönüllü 12 ortaokul öğrencisi katılmıştır. Çalışmada veriler araştırmacılar tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır Veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Çalışmanın sonucunda üstün zekâlı ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersine yönelik algılarının kişisel gelişim ve görsel sanatlar dersinin bir araç olduğu yönünde iki temada toplandığı belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrenciler görsel sanatlar dersinin bilişsel, duyuşsal ve psiko-motor özelliklerini geliştirdiğini düşündükleri belirlenirken; bu dersin disiplinler arası ilişkiyi sağladığını ve kültürel değerleri ön plana çıkardığını düşündükleri sonucuna ulaşılmıştır.

Genç'in (2016), "Görsel Sanatlar Alanında Üstün Yetenek Farkındalığı: Tanılama" adlı makalesinde tarama yöntemi kullanılarak görsel sanatlar alanında farklı eğitim alması gereken öğrencilerin tanınması irdelenmiştir. Araştırmada farklı özelliklerinden dolayı sanat alanında üstün yetenekli öğrencilerin tanınması, zihinsel yetenek tanınmasına göre farklılık göstermekte ve farklı tanılama araçlarının kullanılmasını gerektirdiği, zihinsel (akademik) yetenek tanınması için kullanılan tanılama araçlarının görsel sanatlarda yetenekli öğrenci tanınması için de kullanılmasının problem oluşturduğundan söz edilmektedir.

Çalışmada görsel sanatlar alanında üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi için, ürün değerlendirmesi yanında süreç gözleminin yapılması ve çoklu kriterlerin göz önünde bulundurulması gerekliliği öne çıkmıştır. Ayrıca adaylık sürecinden sonra sanat eğitimi notları, akademik notlar, slayt ya da video inceleme verileri, informal araçlar, performans ve portfolyo incelemesi, görüşme ve gözlem gibi kriterlerin göz önünde bulundurulması gerektiği sonucuna varılmıştır.

Öğünmez (2015), "Üstün Yetenekli Öğrencilerde Sanatsal Gelişim Özellikleri" konulu yüksek lisans tezi ile üstün yetenekli öğrencilerin sanatsal gelişim düzeylerinin sanatsal gelişim kriterlerine uygunluğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Üstün yetenekli 12-14 yaş grubu 30 öğrenciye ailem ve ben konulu resim yaptırılmıştır. Araştırmada nitel araştırma görsel analiz modeli kullanılmıştır. Resimler, uzman görüşü alınarak belirlenen resim değerlendirme kriterlerine göre analiz edilmiştir.

Araştırma sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin potansiyellerinin altında olarak normal öğrencilerle aynı sanatsal gelişim düzeyinde oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Bu

öğrencilerin potansiyellerini daha etkili kullanabilmeleri için zenginleştirilmiş bir eğitim almaları önerilmektedir.

Tortop (2015), “Farklılaştırılmış Öğretim Müfredat Farklılaştırma Modelleri” adlı kitabında normal sınıflarda ya da üstün yetenekliler eğitim programında eğitim gören üstün zekâlı öğrenciler için öğretimsel tasarımların nasıl hazırlanması gerektiğini açıklamaktadır.

13 bölümden oluşan kitapta farklılaştırılmış öğretim ile ilgili 21 farklılaştırma stratejisi örnek uygulamalarla verilmektedir. Ayrıca üstün zekâlılar eğitimindeki önemli bilim insanlarının müfredat farklılaştırma modelleri örnek uygulamalarla açıklanmaktadır.

Tortop (2015), “ÜYÜKEP (Üstün Yetenekliler Üniversite Köprüsü Eğitim Programı) Modeli” adlı kitabında müstakil, bağımsız ve yerli olan ÜYÜKEP modelini tanıtmaktadır.

ÜYÜKEP modelinde ülkemizin diğer gelişmiş ülkelerle yarışabilmesi için üstün yetenekli genç bilim insanlarının yetiştirilmesi hedeflenmektedir. Kitapta, alanında başarılı bilim insanlarının eğitmenliğinde, üstün yetenekliler eğitiminde en etkili eğitimsel stratejilerden biri olan mentörlük ve e-mentörlük yaklaşımıyla, mevcut üniversite kaynakları ve eğitim fakültelerinin öğretmen yetiştirme imkânlarının da eşgüdümlü devreye sokulmasıyla gerçekleştirilebilecek olan ÜYÜKEP, etkililiği, etkinliği ve sosyal geçerliği açısından ideal bir model olarak ifade edilmektedir.

Alzoubi (2014), “Effects of Enrichment Programs on the Academic Achievement of Gifted and Talented Students (Üstün yetenekli öğrencilerin akademik başarılarında zenginleştirilmiş programın etkileri)” isimli makalesinde mevcut öğretim programlarının üstün yeteneklilerin ihtiyaçlarını karşılamadığından söz etmektedir. Araştırmasında üstün yeteneklilerin eğitiminde zenginleştirilmiş programın üstün yetenekli öğrencilerin akademik başarılarına katkılarının neler olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır.

Araştırmaya Ürdün Al Kourah üstün yetenekliler öncü merkezinden 15’i Kadın, 15’i erkek olmak üzere 30 kişi katılmıştır. Arapça, İngilizce, Matematik ve düşünme becerilerini ölçmeye yönelik hazırlanan 50 soru maddesinden oluşan başarı testi uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre zenginleştirilmiş aktivitelerin yer aldığı

program üstün yeteneklilerin eleştirel düşünme becerilerini, yaratıcılıklarını geliştirmektedir.

Uçar (2014), “Üstün Yetenekli Bireylerin Görsel Yeti ve Farkındalığı” isimli makalesinde zihinsel açıdan üstün yeteneklilik ile görsel sanatlarda üstün yeteneklilik özelliklerinin farklılıklarından söz etmektedir.

Araştırmada tarama yöntemi kullanılmıştır. Literatür taraması yapılarak görsel sanatlarda üstün yetenekli bireylerin sahip oldukları farklı özellikleri, bu farklılıkların önemi ve sebepleri detaylı olarak açıklanmaya çalışılmıştır. Görsel farkındalık kazanımının üstün yetenekli bireylerin ayrıntı ve bütünü kavrayabilmeleri açısından önemli olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca üstün yetenekli bireylerin çevreleriyle uyum sağlamalarına, hayal dünyalarının gelişmesine ve kendilerini yapılandırmalarına katkı sağlaması açısından önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Genç (2013), “Üstün Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinde Disiplinlerarası Öğretim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi” konulu doktora tezinde Görsel Sanatlar Eğitiminde üstün yetenekli öğrencilerin disiplinler arası etkinliklerinin neler olduğunu belirlemek amaçlanmıştır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemleri tercih edilmiştir. 2012–2013 eğitim öğretim yılında Konya Bilim ve Sanat Merkezi bahar dönemi uyum eğitimi seviyesindeki İlkokul 3. Sınıf seviyesinden 17 öğrenci ile çalışma gerçekleştirmiştir. Öğrenci ve öğretmen görüşleri, gözlem formları ve uzman değerlendirme formları kullanılmıştır.

Öğrencilerin etkinlikte işbirliği, paylaşma, sorumluluk bilinci, motivasyon ve iç denetime sahip oldukları; etkinliklerin yaratıcı düşünme, problem çözme becerilerinin gelişimine katkı sağladığı; araştırmacının öğrencilere rehberlik ve danışmanlık yaptığı; etkinliklerde uygulanan yöntemin diğer disiplinlerde de uygulanmasının öğretmenler tarafından istendiğine ilişkin sonuçlara varılmıştır. Araştırma sonucuna göre disiplinlerarası görsel sanatlar etkinliklerinin öğrenci uygulama becerilerinin gelişmesine olumlu etki yaptığı sonucuna varılmıştır.

Eyre ve Lowe (2012), “ Curriculum Provision for the Gifted and Talented in the Secondary (Ortaokuldaki Üstün Yetenekliler İçin Öğretim Programı)” adlı kitaplarında İngiltere’de üstün yeteneklilerin eğitimi konusunda eğitimcilere kaynaklık etmeyi amaçlamaktadır. Kitap 12 bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde uluslararası kaynaklara dayalı önemli araştırmalar ve İngiliz ortaokullarının içeriklerinde yer alan uygulamalar yer alır. Ayrıca üstün yeteneklilerin tanılanmasındaki bazı detayları ve farklı kademelerdeki üstün yeteneklilerin farklı eğitim ihtiyaçları ile üstün yeteneklilerin eğitiminde yeni fikirlerin neler olduğuna yer verilmiştir. Devamındaki bölümler sırasıyla İngilizce ve edebiyat, Matematik, Bilim, Sanat, Tasarım ve Teknoloji, Tarih, Coğrafya, Modern Yabancı Diller, Müzik, Beden Eğitimi ve spor, Din Eğitimi başlıkları altında yer almaktadır.

Sak (2011), “Üstün Zekâlılar, Özellikleri, Tanılanmaları, Eğitimleri” isimli kitabında Türkçe literatürün yetersiz olması nedeniyle yabancı kaynaklardan yararlanmıştır. Kitapta üstün zekâlıların özellikleri, tanılama yöntemleri, üstün zekâlılık alanındaki çağdaş kuramları ve uygun eğitim uygulamalarının neler olduğu bilgileri yer almaktadır. Kitabın araştırma ve derleme çalışmaları üç yıl sürmüştür.

Akademik çalışmalara kaynaklık edebilecek bu kitapta üstün yetenekli olarak tanılanan kişilerin zekâ seviyelerinin de birbirinden farklı olduğu, bu kişilerin kendi aralarında normal zekâyâ sahip kişilerden daha heterojen oldukları gibi bilgiler yer almaktadır.

Sak (2009), “Üstün Yetenekliler Eğitim Programları” adlı kitabında tarihteki üstün zekâlı kişilere ve dünyaya bıraktıkları eserlerine yer vererek üstün zekâlı bireylerin önemine dikkat çekmektedir. Bu bireylerin eğitimlerinin önemli bir konuyu olması nedeniyle üstün yeteneklileri araştıran kişilere bir başvuru kitabı olmasını amaçlamaktadır.

Kitapta üstün zekâlı öğrencilerin eğitim programı temel müfredat kazanımları yanı sıra başka ne tür kazanımları kapsamalı, bu kazanımlar nasıl ve neden öğretilmeli ve temel müfredat nasıl farklılaştırılmalı gibi soruların yanıtları ÜYEP modeli içinde aranmaktadır.

Öztürk (2008), “Üstün Yetenekli Çocuklarda Çizgisel Gelişim (9–12 Yaş Grubu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma)” adlı yüksek lisans tezinde, 9–12 yaş grubu üstün

yetenekli çocukların çizgisel gelişim düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Çalışmaya BİLSEM ve Rehberlik Araştırma Merkezinden ulaşılan, 30 üstün yetenekli 9–12 yaş grubu üstün yetenekli çocuğa “Zamanda Yolculuk” konulu somut bir çalışma ve “Renklerin Dansı” konulu soyut çalışma ile ilgili 60 adet resim yaptırılarak, üç uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan elde edilen puanların aritmetik ortalamaları ve standart sapmaları belirlenmiş, resimlerin puan ortalamaları t testi ile kontrol edilmiştir.

Araştırma sonucunda üstün yetenekli çocukların (9–12 yaş), farklı çizgisel gelişim basamaklarında oldukları görülmüştür. Ayrıca somut resim çalışmalarının, soyut resim çalışmalarına oranla daha yüksek bir ortalamaya sahip olduğu da tespit edilmiştir.

Coşkun (2007), “Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Çocukların Sanat Eğitimi ile İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” konulu yüksek lisans tezinde görsel sanatlarda üstün yetenekli öğrencilerin eğitimlerine yönelik yapılan çalışmaların neler olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Araştırmada betimsel yöntem kullanılmıştır. Veriler anket, gözlem ve görüşme formları kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmaya 2006 yılında Türkiye genelinde BİLSEM’de görev yapan 31 resim-iş öğretmeni ile güzel sanatlar liselerinde görev yapan 38 resim- iş öğretmeni katılmıştır. Anketler yüz yüze ve iletişim araçları kullanılarak ulaştırılmıştır. Verilerin analizi için Excel programı kullanılmıştır.

Araştırma sonucunda sanat eğitimi veren kurumların mimari yapılarının eğitime elverişli olmadığı, dersliklerin yeterli donanıma sahip olmadığı, ders süresinin yetersiz olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda sanat eğitiminin gerçekleştirileceği eğitim ortamının yeterli donanıma sahip hale getirilmesi ve ders saatlerinin artırılması önerilmektedir.

Clark ve Zimmerman (1987), “Tending the Special Spark: Accelerated and Enriched Curricula for Highly Talented Art Student (Üstün Yetenekli Sanat Öğrencileri İçin Hızlandırılmış ve Zenginleştirilmiş Müfredat)” adlı çalışmaları, İsrail’deki bilim ve sanat okulunda sanat alanında üstün yetenekli eğitime yönelik tavsiyeleri içermektedir. Çalışma, öğrencilerin tanım ve seçimi, karakter özellikleri, öğretmenlerin seçimi, müfredat içeriği, eğitimsel düzenlemeler, eğitimde hızlandırma ve zenginleştirme gibi konuları kapsamaktadır.

Çalışmada sanat alanında üstün yeteneklilerin tanınması ve eğitim programı hakkında çok az görüş birliği bulunduğu, tanılama konusunda matematik ve bilimde geleneksel olarak IQ temelli standartlaştırılmış testler ve özel konulu testler kullanıldığı, bu testlerin sanat yeteneği için uygun görülmediği belirtilmektedir. Çalışmada araştırmacıların sanatta tanılama için alternatif çözümlere yöneldiği, bu çözüm yöntemleri arasında öğrenci adaylığı, başarı testi, akademik başarı, sanat başarısı, performans ve gözlemler bulunmaktadır.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama aracının geliştirilmesi, verilerin toplanması ve analizi yer almaktadır.

3. 1. Araştırma Modeli

Araştırmada, tarama modeli (survey) kullanılmıştır. Tarama modeli, konu ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ya da ilgi, beceri, yetenek, tutum gibi özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılan araştırmalara denir (Akt: Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014. Fraenkel ve Wallen, 2006.).

3. 2. Araştırmanın Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2017-2018 Eğitim Öğretim Yılı Bahar Yarıyılında Diyarbakır BİLSEM' e kayıtlı 100 ortaokul öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunun tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Ancak devamsız olan 26 öğrenciye ulaşamadığı için araştırmaya 74 kişi katılmıştır. Buna göre, araştırmanın çalışma grubu BİLSEM'e kayıtlı 5-8. sınıfta öğrenim gören (11-13 yaş grubu) 25'i kız, 49'u erkek olmak üzere 74 ortaokul öğrencisinden oluşmaktadır.

3. 3. Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada veri toplama aracı olarak bizzat araştırmacı tarafından geliştirilen Görsel Sanatlar Anketi (GSA) kullanılmıştır. GSA iki bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, kişisel bilgiler başlığı altında özel yetenekli öğrencilerin demografik özelliklerinden cinsiyet, yaş ve yetenek alanına yönelik kişisel sorular yer almaktadır. İkinci bölümde görsel sanatlara yönelik 30 maddelik soru yer almaktadır. GSA

geliştirilirken önce konu ile ilgili literatür taranmıştır. Daha sonra ortaokullarda görev yapan görsel sanatlar öğretmenlerinin görsel sanatlar dersi hakkındaki görüş ve düşünceleri alınmıştır. Bu görüş ve düşünceler doğrultusunda bir madde havuzu oluşturulmuştur. 36 soru maddesinden oluşan taslak GSA içerik geçerliği açısından değerlendirilmek üzere Dicle Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi bölümündeki öğretim üyelerine sunulmuştur. Yapılan her bir değerlendirme sonucunda 6 madde anketten çıkarılarak 30 maddelik GSA hazırlanmıştır. GSA'da yer alan maddelerin dağılımı şöyledir: 7 madde *öğrenci*, 3 madde *eğitim ortamı*, 3 madde *zaman*, 2 madde *materyal*, 10 madde *öğretim programı* ve 4 madde *öğretmen* alt boyutunda yer almaktadır. Ankette yer alan maddelerinin tamamı olumludur. GSA 3'lü Likert Tipindedir (Ek: 1). GSA'nın güvenirlik katsayısı (Cronbach's Alpha) 0,85 olarak belirlenmiştir.

3. 4. Verilerin Toplanması ve Analizi

GSA uygulanmadan önce yetkili birimlerden gerekli izinler alınmıştır (Ek: 2). GSA katılımcılara elden dağıtılmış ve tekrar elden toplanmıştır. Veriler SPSS 22.0 programı kullanılarak analiz edilmiştir. Verilerin analizinde frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır.

4. BULGULAR VE YORUMLANMASI

4. 1. Katılımcıların Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Tablo 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyet	(f)	(%)
Kız	25	33,8
Erkek	49	66,2
Toplam	74	100

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan 74 öğrencinin 25 (%33,8)'inin kız, 49 (%66,2)'unun erkek öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 3. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	(f)	(%)
11	34	45,9
12	27	36,5
13	13	14,6
Toplam	74	100

Tablo 3 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerin 34 (%45,9)'ünün 11, 27 (%36,5)'sinin 12, 13 (%17,6)'ünün ise 13 yaş grubu öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

Tablo 4. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Yetenek Alanlarına Göre Dağılımı

Yetenek Alanı	(f)	(%)
Genel Yetenek	60	81,1
Özel Yetenek (Görsel Sanatlar-Müzik)	14	18,9
Toplam	74	100

Tablo 4 incelendiğinde araştırmaya katılan öğrencilerden 60 (%81,1)'ının genel zihinsel alanda, 14 (%18,9)'ünün ise özel yetenek alanında (görsel sanatlar ve müzik) alanında özel yetenekli öğrencilerden oluştuğu görülmektedir.

4. 2. Araştırmaya Katılan Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşlerine Ait Bulgular ve Yorumlanması

4. 2. Öğrenci Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Tablo 5. Görsel Sanatlar Dersinin Akademik Başarıya Katkı Sağlayıp Sağlamadığına İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar dersi okul başarınıza katkı sağlar mı?	(f)	(%)
Evet	26	35,1
Kısmen	23	31,1
Hayır	25	33,8

Tablo 5 incelendiğinde, “Görsel sanatlar dersi okul başarınıza katkı sağlar mı?” sorusuna öğrencilerin %35,1'inin evet, % 31,1'inin kısmen, % 33,8'inin ise hayır cevabını verdikleri görülmektedir. Evet ve hayır cevabı veren öğrencilerin oranı birbirine çok yakındır az bir fark ile öğrencilerin görsel sanatlar dersinin okul başarılarına katkı sağladığını düşündükleri görülmektedir. Görsel sanatlar dersi öğrencilere kültürel zenginlik kazandırmak; ürün oluşturma sürecinde öğrenciye özgüven kazandırmak gibi kişisel gelişimlerini destekleyici katkılarının yanında öğrencilerin eğitsel başarılarını da olumlu yönde etkilemektedir. Genç (2017) sanat ve akademik yeteneğin birbirinden bağımsız ve ayrı olmadığını genel zekâ düzeyinin iyi olması hem ileri tekniklerin sanatta uygulanması hem de orijinal sanat eserinin yaratılması için gerekli olduğunu ifade etmektedir. Ayrıca ortalama üstü zekâ (IQ) seviyesinin yaratıcı süreç ve yüksek soyut düşünme yeteneği için şart olduğunu ve sanat eseri ortaya koymak için minimum ortalama üstü IQ seviyesinin gerektiğini düşünmektedir. Öztürk, Peker ve Gökdaş'ın (2017) araştırmalarında üstün yetenekli öğrencilerin görüşlerine göre, görsel sanatlar dersi bilişsel becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Sanatın zihinsel gelişime katkısını Kırıçoğlu (2005), sanatın işlevinin ne salt duygusal rahatlama ne de salt haz doyurması olduğunu düşünmektedir. Ayrıca sanatın çok yönlü kültürel, iletişimsel, bilgilendirici, aydınlatıcı ve

davranış geliştirici işlevinin onu yine çok yönlü ve önemli kıldığını sanatın bu değerinin ve yalnız sanata özgü niteliklerinin kişinin bir farklı boyutta ussal gelişimini sağladığını ifade etmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin görüşleri de bu doğrultuda ve bu düşünceleri destekler niteliktedir. Pestalozzi' ye göre de çizim dersleri eğitimin öteki alanları ile ilişkilidir ve çocuğun ussal gelişimini güçlendirir (Kırıçoğlu, 2005). Robinson ve diğerleri (2014) sanat etkinlikleri arasında güzel yazı, yaratıcı yazım, çizim, seramik, dans, drama, türkü söyleme, org ve piyano çalma, müzik besteleme, hikâye anlatma, tasarım ve kukla gösterisi gibi birçok farklı alan ve etkinliklerin yer aldığını belirtmektedir. Bu etkinliklerin öğrencilerin yaratıcılıklarını arttırdığını, yeni deneyimlere açık hale geldiklerini, okuma düzeylerinin yükselmesi, diğer okul performans alanlarında öz düzenlemenin yükselmesi, standart okuma ve matematik testlerindeki puanların artması gibi farklı alanlarda çok çeşitli etkilerinin olduğunu ifade etmektedir (Akt: Karip ve Çakmakçoğlu Kuru, 2018).

Tablo 6. Görsel Sanatlar Dersinin Öğrencilere Stres Attırma Durumuna İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar dersi stres atmanı sağlar mı?	(f)	(%)
Evet	41	55,4
Kısmen	15	20,3
Hayır	18	24,4

Tablo 6'daki bulgulara göre; "Görsel sanatlar dersi stres atmanı sağlar mı?" sorusuna öğrencilerin %55,4'ü evet, %20,3'ü kısmen, %24,3'ü ise hayır cevabını vermiştir. Görsel sanatlar dersi öğrencilerin resim yaparken stres atarak rahatlamalarını kendilerini iyi hissetmelerini sağlar. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre %55,4 oranındaki evet cevabı bu durumu desteklemektedir. Öğrencilerin %28,3'ünün hayır cevabı görsel sanatlar dersinde stres atmadıklarını göstermektedir. Hayır cevabı veren öğrencilerin varlığı öğrencilerin stres atmaları rahatlamaları, kendilerini ifade ederek mutlu olmalarını amaçlayan görsel sanatlar dersinin amaçlarına ulaşmada eksikliklerin olduğunu göstermektedir. Öztürk, Peker ve Gökdaş'ın (2017) araştırmalarına katılan öğrenciler görsel sanatlar dersinin kendilerini rahatlattığını yani dinlendirdiğini, resim yaparken bütün derslerin yorgunluğunu gidermiş olduklarını ifade etmişlerdir. Görsel sanatlar dersinin amaçlarına ulaşması için öğrencilerin mutlu olacakları rahatlayacakları ortam

sağlanmalıdır. Burada en büyük görev görsel sanatlar öğretmenlerine düşmektedir. Bütün öğrencilerin derste aktif olması etkinliklere katılması bireysel veya grup çalışmaları yapılırken tüm öğrencilerin seviyelerine göre bu faaliyetlerde yer alması dersin dinamik geçmesini sağlayabilir. Öğrencilerin görsel çalışmaları eleştirilirken seviyeleri dikkate alınarak eleştirilmelidir. Öğrencilerin rahat hissetmeleri için kaygı ve başarının ters orantısı dikkate alınarak öğrencilerin kaygı seviyesini dengelemek gerekir. Görsel sanatlar öğretmeni öğrencileri görsel çalışma yapmaya yönlendirirken özellikle not kaygısını asgari düzeyde tutmalı, öğrencilere rekabet ortamı sağlamaktan kaçınmalıdır. Öğrenciyi yargılayıcı eleştirilerden kaçınmak sınıf atmosferinin uygun öğrenme ortamı durumuna gelmesini sağlayabilir. Sanat değeri taşıyan çalışmaların yapılabilmesi için dışsal motivasyondan ziyade içsel motivasyon sağlanması önemlidir.

Tablo 7. Öğrencilerin Sanatsal Duyarlılıklarına İlişkin Bulgular

Sanat eseri toplum ile sanatçı arasında bir iletişim aracı mıdır?	(f)	(%)
Evet	57	77,0
Kısmen	14	18,9
Hayır	3	4,1
Sanatın kendine özgü bir anlatım biçimi var mıdır?		
Evet	62	83,8
Kısmen	9	12,2
Hayır	3	4,1

Tablo 7 incelendiğinde, “Sanat eseri toplum ile sanatçı arasında bir iletişim aracı mıdır?” sorusuna öğrencilerin %77,0’ının evet, %18,9’unun kısmen, %4,1’inin ise hayır cevabını verdikleri görülmektedir. Sanat eserleri ulusların düşün hayatının görülür anıtları olduğu gibi bir ülkede yaşayan toplum varlığının da inkâr edilmez delilleridir (Turani, 2014). Her sanat eseri sanatçısının dünya görüşünü, iç dünyasını, yaşama ilişkin birikimini ve elbette sanata ilişkin bilgisini yansıtır (Kırıçoğlu, 2009). %77 oranındaki evet cevabı öğrencilerin çoğunluğunun sanatçının toplum ile iletişim kurmada sanatını kullandığı ve sanat eserlerinin toplumdan bağımsız düşünülmemesi gerektiği bilincinde olduklarını göstermektedir.

“Sanatın kendine özgü bir anlatım biçimi var mıdır?” sorusuna öğrencilerin %83,8’i evet, %12,2’si kısmen, %4,1’i hayır cevabını vermiştir. %83 oranında evet cevabı ile öğrencilerin çoğunluğunun insanların kendilerini ifade etmede kullandıkları tarzlar

arasında sanatın farklı bir özelliğe sahip olduğu bilincinde oldukları görülmektedir. Ötgün'e (2009) göre, estetik yaşantı özerk bir alandır. Buna göre sanat yapıtı da kendine özgü nitelikleri olan ve bu nitelikler aracılığıyla kavranabilecek bir gerçekliktir.

Tablo 8. Öğrencilerin Hazırbulunuşluklarına İlişkin Bulgular

Sanat eseri ile endüstri ürününü ayırt eder misiniz?	(f)	(%)
Evet	32	43,2
Kısmen	26	35,1
Hayır	16	21,6
Sanatçı ve zanaatçı farkını bilir misin?		
Evet	21	28,4
Kısmen	21	28,4
Hayır	32	43,2
Farklı sanat akımları hakkında bilgi sahibi misin?		
Evet	25	33,8
Kısmen	36	48,6
Hayır	13	17,6

Tablo 8'deki bulgulara göre; "Sanat eseri ile endüstri ürününü ayırt eder misiniz?" sorusuna öğrencilerin %43,2'si evet, %35,1'i kısmen, %21,6'sı ise hayır demiştir. %43 oranındaki evet cevabı öğrencilerin sanat eseri ile endüstri ürününü ayırt edebildiklerini gösterse de %35,1 oranındaki kısmen cevabı ve %21,6 oranındaki hayır cevabı sanat eseri ile endüstri ürününü tam olarak ayırt edemeyen öğrencilerin çoğunlukta olduğunu göstermektedir. Öğrencilerin sanat eseri ve endüstri ürününün farklarını tam olarak bilmedikleri söylenebilir. Görsel sanatlar dersi sadece biçimlendirmeye dayalı bir ders değildir. Bilgi edinme süreci de önemlidir. Sanat terimleri, sanat kuramları ve sanat akımları öğrencilerin seviyesine uygun olarak öğretilmelidir. Kırıçoğlu (2009) kuramsal bilginin yaratıcı süreci besleyen en önemli kaynak olduğunu ifade etmektedir.

"Sanatçı ve zanaatçı farkını bilir misin?" sorusuna öğrencilerin %28,4'ü evet, %28,4'ü kısmen, %43,2'i hayır demiştir. Öğrencilerin %43 oranında verdikleri hayır ve %28,4 oranındaki kısmen cevabı öğrencilerin çoğunluğunun sanatçı ve zanaatçı kavramlarını tam olarak ayırt edemediğini göstermektedir. Ünsal (2018) sanat ve zanaat

kavramlarının tarihin hiçbir döneminde, toplumsal yapılanmanın onlara atfettiği geçici bir ortak konunun dışında hiçbir ortak yapılanmayı paylaşmamış görüldüğünü. Rönesans'la beraber sanat ve zanaat ayrımının giderek tarihsel süreç içerisinde netleştiğini ve bu netleşen ayırmda sanatın bireysel bir eylem, yapılan ya da ortaya konan yapının tek ve benzersiz olduğu düşüncesinin egemen rol oynadığını ifade etmektedir. Akman (2014) da sanatsal çalışmaların estetik öncelikle üretilmiş yapıtlar olduğunu zanaat ürünlerinde görünüm ve kullanım arasında belirli bir gerilimin var olduğunu ve zanaatsal karakterlerinin onları işlevsel bir yöne doğru çektiğini düşünmektedir. Ayrıca, sanat yapıtlarında biricik olmak gibi bir durum söz konusu iken, bu ölçütün zanaatkârların ürünleri için geçerli olmadığını ifade etmektedir. Bu özelliklerin öğrencilere doğru anlatılması ile sanatın farkını ve önemini içselleştiren bireyler yetiştirilebilir.

“Farklı sanat akımları hakkında bilgi sahibi misin?” sorusuna öğrencilerin %33,8'i evet, %48,6'sı kısmen, %17,6'sı ise hayır demiştir. Öğrencilerin %48,6'sının verdiği kısmen cevabı öğrencilerin çoğunluğunun farklı sanat akımlarını tam olarak bilmediklerini göstermektedir. Murathan Yiğitel (2009) sanat akımlarının, toplumları anlamada önemli bir araç olduğunu düşünmektedir. Sanatçının ortaya koyduğu esere bulunduğu toplumun o günkü değerlerini yansıttığını düşünmektedir. Ortaya konulan her eserin bir akımı temsil ettiğini ifade etmektedir. Sanat akımları hakkında bilgi sahibi olmak öğrencilerin sanat eserlerini anlamlandırmalarını sağlayacaktır. Öğrencilerin sanatı ve sanatçıyı anlayabilmeleri, sanatçının izleyicisine iletmeye çalıştığı mesajı doğru okuyabilmeleri için sanat akımları öğrenciler tarafından bilinmelidir.

4. 3. Eğitim Ortamı Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Tablo 9. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersinin Atölyede İşlenip İşlenmediğine İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar dersini atölyede mi işlersiniz?	(f)	(%)
Evet	55	74,3
Kısmen	2	2,7
Hayır	17	23,0

Tablo 9'daki bulgular incelendiğinde, “Görsel sanatlar dersini atölyede mi işlersiniz?” sorusuna öğrencilerin %74,3’ü evet, %2,7’si kısmen, %23,0’ı hayır cevabını vermiştir. Evet cevabını veren öğrencilerin çoğunlukta olması görsel sanatlar dersinin atölyelerde işlendiğini gösterse de hayır cevabı veren öğrenciler de mevcuttur. Öğrenme ortamının uygunluğu eğitim sürecinin başarıya ulaşmasında kilit noktalardan biridir. Görsel sanatlar dersinin amaçlarına ulaştırılabilmesi için en temel gereksinimi uygun öğrenme ortamı olan donanımlı sanat atölyeleridir. Sanat atölyelerinin sanat eğitimi açısından önemini Kırıçoğlu (2005) her öğretim durumunun, bu öğretimin gerçekleşeceği ortama bağlı olduğunu ve çalışma yeri, ders araç ve gereçleri çevre düzeninin sanatın öğretimini doğrudan etkilediğini ifade etmektedir. Karabulut (2008) da öğretim sürecinde sanat eğitimi üzerinde duranların belki de en önemli işlevinin öğrencinin yaratıcılığını artıracak ortamları ona sunmak olduğunu düşünmektedir. Gökay ve Özdemir’in (2007) araştırmalarında çoğu okulda atölye bulunmadığı, bulunan atölyelerin de yeterli donanıma sahip olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Coşkun (2007) da çalışmasında sanat eğitimi veren kurumların mimari yapılarının eğitime elverişli olmadığı, dersliklerin yeterli donanıma sahip olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Özgökçe’nin (2017) araştırmasında ortaokullarda sanat atölyelerinin nicelik ve nitelik yönünden yetersiz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 10. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersinde Teknolojiden Faydalanılma Durumuna İlişkin Bulgular

Görsel Sanatlar dersinde akıllı tahta kullanır mısınız?	(f)	(%)
Evet	16	21,9
Kısmen	6	8,2
Hayır	51	69,9
Görsel Sanatlar dersinde teknolojiden faydalanır mısınız?		
Evet	29	39,2
Kısmen	23	31,1
Hayır	22	29,7

Tablo 10'daki bulgulara göre; “Görsel sanatlar dersinde akıllı tahta kullanır mısınız?” sorusuna öğrencilerin %21,9’u evet, %8,2’si kısmen, %69,9’u hayır cevabını vermiştir. Akıllı tahtalar çağımızın temel ihtiyaçları arasında sayılabilen teknolojik aletler

arasında eğitim kurumlarında büyük işlevi olan araçlardandır. Öğrencilerin verdikleri cevaplara göre görsel sanatlar dersinde akıllı tahtalardan faydalanılmadığı görülmektedir. Akgün (2013) araştırmasında, sanatsal düzenleme ilke ve elemanları konusunun akıllı tahta ile anlatılmasıyla öğrencilerin başarılarında önemli bir artış olduğunu görmüştür. Aynı zamanda öğrencilerin ders motivasyonunu arttıran bir etmen olarak akıllı tahtanın eğitim ve öğretimde faydalı bir eğitim aracı olduğunun gözlemlendiğini ifade etmiştir. Görsel sanatlar dersinin bilgi edinme sürecinde akıllı tahtalar ile işlenmesi öğrenme sürecine artılar katacaktır.

“Görsel sanatlar dersinde teknolojiden faydalanır mısınız?” sorusuna öğrencilerin %39,2’si evet, %31,1’i kısmen, %29,7’si hayır demiştir. %39,2 oranındaki evet ve %31,1 oranındaki kısmen cevabı öğrencilerin çoğunluğunun görsel sanatlar dersinde teknolojiden faydalandığını göstermektedir. Hayır cevabı veren öğrencilerin oranı da göz ardı edilmeyecek bir orandır. Kırıçoğlu (2009), yeni teknolojilerin etkileşimli erişim ağı içindeki gücü günümüzde öğrenciye inanılmaz olanaklar sunduğunu ve öğrencinin bu yolla bilgiye çok çabuk ulaşacağı gibi, tasarım yapma ve tasarım yapma sürecinde pek çok olasılıkları kolayca deneme olanağı bulabileceğini ifade etmektedir. Bilgi çağında anlık değişimlerin hızına ulaşmada en büyük rolü teknoloji üstlenmektedir. Teknolojik aletlerin uygun kullanımı bilgi edinme sürecine ivme kazandırır. Akgün’ün (2018) araştırma sonuçları arasında teknoloji kullanımının ortaokul görsel sanatlar dersinin kazanımlarının gerçekleştirilmesinde fayda sağladığı sonucu yer almaktadır. Murathan Yiğitel (2009) okullarda teknolojik araç, gereç ve görsel materyallerin eksikliğinin, insanların görsel ve estetik eğitimini amaçlayan bu derslerin verimli olmasını engellediğini ifade etmektedir. Özgan ve Tekin (2011) araştırmaları sonucunda günümüz okullarında hala araç-gereç sıkıntısı yaşandığını vurgulamış ve sınıflara projeksiyon, bilgisayar ve internet gibi araç-gereçlerin temin edilmesi gerektiğini vurgulamıştır.

4. 4. Zaman Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Tablo 11. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Ders Saatinin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar ders saati yeterli midir?	(f)	(%)
Evet	30	40,5
Kısmen	13	17,6
Hayır	31	41,9

Tablo 11'deki bulgulara göre; "Görsel sanatlar ders saati yeterli midir?" sorusuna öğrencilerin %40,5'i evet, %17,6'sı kısmen, %41,9'u hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin %40,5'inin görsel sanatlar ders saatinin yettiğini, %41,9'unun ise ders saatinin yetmediğini düşündüğü görülmektedir. Verilen cevaplar ders süresinin yetmediği yönündedir. Gökay ve Özdemir'in (2007) araştırma sonuçları arasında, görsel sanatlar dersine ayrılan haftalık ders saati süresinin yetersiz olmasının sanat eğitimcisinin motivasyonunu olumsuz yönde etkilediği ifadesi yer almaktadır. Alakuş (2002), Coşkun (2007) ve Özgökçe'nin (2017) araştırmalarında da ders saatinin yetersiz kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Tablo 12. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Ders Saatinin Arttırılıp Arttırılmamasına İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar ders saati arttırılmalı mıdır?	(f)	(%)
Evet	33	44,6
Kısmen	18	24,3
Hayır	23	31,1

Tablo 12'deki bulgulara göre; "Görsel sanatlar ders saati arttırılmalı mıdır?" sorusuna öğrencilerin %44,6'sı evet, %24,3'ü kısmen, %31,1'i hayır demiştir. Öğrencilerin verdikleri evet ve hayır cevaplarının oranlarının yakın olduğu ve az bir oranla görsel sanatlar ders saatinin arttırılması gerektiğini düşündükleri görülmektedir.

Tablo 13. Görsel Sanatlar Ders Saatinin Uygulama Basamağı İçin Yeterli Olup Olmadığına İlişkin Bulgular

Bir ders saatinde görsel çalışmanı bitirebilir misin?	(f)	(%)
Evet	14	18,9
Kısmen	34	45,9
Hayır	26	35,1

Tablo 13'teki bulgulara göre; "Bir ders saatinde görsel çalışmanı bitirebilir misin?" Sorusuna öğrencilerin %18,9'u evet, %45,9'u kısmen, %35,1'i hayır cevabı vermiştir. Cevaplara göre bir ders saati sanatsal yaratıcılık sürecinin uygulama basamağı için öğrencilere yetmemektedir. Kırıçoğlu (2005) okullarımızda görsel sanatlar eğitimine ayrılan sürenin yeterli olmadığını ve bir ders saatlik zaman içinde yerleşme ve toplanma çıkarılırsa geriye çok az bir çalışma zamanı kaldığını ifade etmektedir. Normal öğrencilerden farklı öğrenme hızına sahip olan özel yetenekli öğrencilerin bile görsel sanatlar ders süresini az bulmaları normal seviyedeki öğrenciler açısından değerlendirildiğinde süre yetersizliğinden dolayı öğrenme eksiklikleri ve ürün oluşturma sürecinde kendini tam ifade edemedikleri için motivasyon düşüklüğü ve özgüven sorunları oluşabilir.

4. 5. Materyal Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Tablo 14. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Materyallere İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar dersinde farklı malzeme kullanır mısın?	(f)	(%)
Evet	48	64,9
Kısmen	19	25,7
Hayır	7	9,5

Tablo 14'teki bulgulara göre; "Görsel sanatlar dersinde farklı malzeme kullanır mısın?" Sorusuna öğrencilerin %64,9'u evet, %25,7'si kısmen, %9,5'i hayır demiştir. Cevaplara göre öğrencilerin çoğunluğu görsel sanatlar dersinde farklı malzeme kullanmakta, bir kısmı ise görsel çalışmalarını yaparken aynı malzemelerden yararlanmaktadırlar. Görsel sanatlar öğretimi araç ve gerece dayalı bir süreçtir. Kırıçoğlu (2005), sanat çalışmalarında

yalnız kalem, kâğıt ve boyanın yeterli olmadığını; kil, ağaç, alçı, karton, kumaş parçaları vb. doğal, yapay, artık her türlü gercin bu dersler için kullanıldığını ifade etmektedir. Görsel materyallerle zenginleştirilmiş bir görsel sanatlar dersinde öğrenciler daha ilgili ve yaratıcı olabilirler (Deveci Danış, 2007). Çocukların öğrenme biçimlerine uygun olarak mümkün olduğu kadar çok çeşitte materyal kullanılmalıdır (Dağlıoğlu, 2010). Merak duygusuyla başlayan ve ürün oluşturma aşamasına kadar devam eden yaratıcılık sürecinde birey bilişsel, ruhsal ve fiziksel olarak aktiftir. Sanatsal yaratıcılık anlık bir duygu değişimi ürünü değildir. Yaratıcı ve çözümleyici düşünme becerisiyle oluşturulan bilişsel ve düşünsel etkinliklerin rol oynadığı bilgi devşirme sürecidir. Materyal ve teknik farklılıkları öğrenme sürecini monotonluktan kurtarır; öğrencinin ilgisini canlı tutar; seçeneklerin fazlalığı ifade özgürlüğü sağlar denilebilir.

Tablo 15. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Dersinde Kullanılan Tekniklere İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar dersinde farklı teknik kullanır mısın?	(f)	(%)
Evet	49	66,2
Kısmen	16	21,6
Hayır	7	12,2

Tablo 15'teki bulgulara göre; "Görsel sanatlar dersinde farklı teknik kullanır mısın?" Sorusuna öğrencilerin %66,2'si evet, %21,6'sı kısmen, %12,2'si hayır demiştir. Verilen cevaplara göre öğrencilerin çoğunluğu görsel sanatlar dersinde kendilerine ifade özgürlüğü ve çeşitliliği sağlayacak olan farklı teknikler kullanmaktadırlar. Farklı teknikler uygularken estetik kaygı güdülerek gerçekleştirilen sanatsal ifadeler ile görsel şölen eşliğinde ifade zenginliği sağlanır. Bu durum eğitim sürecini durağan olmaktan kurtarır. Öğrencilerin öğretim sürecini iyi ve mutlu hissederek geçirmelerini sağlar. Ürün oluşturma sürecinde öğrencilerin özgüven kazanması, duygularını özgürce ifade edebilmeleri hem normal hem de normalin üstünde bir zekâ kapasitesine sahip olan özel yetenekli öğrenciler için itici güç görevi görmektedir. Özel yetenekli öğrencileri üretime, ifade zenginliğine ve başarıya götüren bu itici güç toplumu da kalkınma ile ödüllendirecektir.

2. 6. Öğretim Programı Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Tablo 16. Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programının Kültürel Miras Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar dersinde müzeler haftasında (18-24 Mayıs) müze, tarihi eser veya anıt ziyareti gerçekleştirir misiniz?	(f)	(%)
Evet	10	13,5
Kısmen	14	18,9
Hayır	50	67,6
İnternet üzerinden müze gezisi yapar mısınız?		
Evet	14	18,9
Kısmen	15	20,3
Hayır	45	60,8
Ülkemizin müze, ören yeri, tarihi eser gibi kültürel zenginliklere sahip olması seni gururlandırır mı?		
Evet	49	66,2
Kısmen	17	23,0
Hayır	8	10,8

Tablo 16'daki bulgulara göre; "Görsel sanatlar dersinde müzeler haftasında (18-24 Mayıs) müze, tarihi eser veya anıt ziyareti gerçekleştirir misiniz?" sorusuna öğrencilerin %67,6'sı hayır, %18,9'u kısmen, %13,5'i ise evet demiştir.

"İnternet üzerinden müze gezisi yapar mısınız?" sorusuna öğrencilerin %60,8'i hayır, %20,3'ü kısmen, 18,9'u ise evet cevabını vermiştir. Öğrencilerin görsel sanatlar dersinde müze, tarihi eser veya anıt ziyaretleri gerçekleştirmedikleri ve internet üzerinden müze gezisi yapmadıkları görülmektedir. İnternet yardımıyla sanal müze gezileri yapılma imkânı vardır. Ülkemizdeki okulların çoğunda ne yazık ki, diğer derslere verilen önem sanat derslerine verilmemektedir (Murathan Yiğitel 2009). Ertem (2015), Hacısalihoğlu (2013), Mercin (2002) ve Varol'un (2001) araştırmalarında müze ziyaretlerinin gerçekleşmediği, müzelerin eğitim amaçlı kullanılmadığı şeklinde ifadelerin yer aldığı benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Akt: Ertem, 2015). Külcü (2015) kültürel mirasın yeni nesillere aktarılmasında eğitimin stratejik önemi olduğunu ifade etmektedir. Bu ifadeyle kültürel miras öğrenme alanının önemine vurgu yapmaktadır. Eğitimin en önemli işlevi

olan kültürel mirasın geleceğe aktarılması, toplumsal kalkınma ve bireyin toplumun bir üyesi olması için sosyalleştirilmesinde (Tezgel, 2006) görsel sanatlar dersi önemli bir role sahiptir. Sanat eserlerini inceleyerek geçmişte yaşamış toplumları sosyal, politik, inanç ve değer sistemlerinin sanatı nasıl etkilediğini, bu etkilerin sanata nasıl yansıdığını anlar. Çünkü bir toplumun kültürel yaşayışı ve uygarlığında yer alan üretim-tüketim araçları onların sosyal kültürel çevrelerinin birer göstergesi durumundadır. Yine yapılan düzenleme ve formlar geçmişin dini, inanç ve felsefelerini çağrıştıran izler taşır (Karabulut, 2008). Bu ifadelerden hareketle müze ziyaretleri ile öğrencilerin müzelerdeki tarihi atmosferi soluyarak anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesinin sanatsal gelişim sürecine artılar sağladığı söylenebilir.

“Ülkemizin müze, ören yeri, tarihi eser gibi kültürel zenginliklere sahip olması sizi gururlandırır mı?” sorusuna öğrencilerin %66,2’si evet, %23’ü kısmen, %10,8’i hayır cevabını vermiştir. İnsanlar ilkel çağlardan bugüne dek sürekli gelişmektedirler. Bir çağı önceki çağdan farklı yeniliklerle donatmakta ve kültürlerini de çağın ihtiyaçlarıyla doğru orantılı olarak şekillendirmektedirler. İhtiyaçları değişen çağlar arasında ortak bir payda olan estetik arayışının değişmediğini çeşitli müzelerdeki eserler ve tarihi mimari yapılar kanıtlar niteliktedirler. Öğrencilerin müze gezileri yapmamaları, yaparak yaşayarak öğrenme ortamlarının sağlanmaması anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesini engeller. Müze gezileri yapılmadığı için kültürel zenginlikler somutlaştırılamamakta ve öğrenciler tarafından öğrenilmemektedir. Kültürlerini tanımayan öğrencilerin kültürel zenginliklerin toplumun parçası olan bireyler için ne anlama geldiğini bilmedikleri görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin görüşleri ile dikkat edilmesi revize edilmesi gereken noktalar özellikle kültürel miras öğrenme alanı üzerinde biraz daha itina ile durulması gerektiğidir. Tarihi mekânlara geziler yapılmadığı için öğrenciler kültürlerini tam olarak tanımamaktadırlar. Bunun sonucu olarak öğrencilerin bir kısmı kültürel zenginliklerin bir toplum için ne kadar önemli olduğu bilincinde değildir.

Tablo 17. Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programının İletişim ve Biçimlendirme Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar dersinde duygu, düşünce ve izlenimlerini yansıtan görsel tasarımlar yapar mısınız?	(f)	(%)
Evet	38	51,4
Kısmen	26	35,1
Hayır	10	13,5
Şarkı, şiir, öykü gibi sanat alanlarından esinlenerek resim yapar mısınız?		
Evet	30	40,5
Kısmen	20	27,0
Hayır	24	32,4
Renkler duygu ve düşünceleri ifade etmede etkili midir?		
Evet	56	75,7
Kısmen	11	14,9
Hayır	7	9,5
Soğuk ve sıcak renkleri ayırt edebilir misiniz?		
Evet	52	70,3
Kısmen	14	18,9
Hayır	8	10,8
Resimlerinde zıt renkleri kullanır mısınız?		
Evet	53	71,6
Kısmen	15	20,3
Hayır	6	8,1

Tablo 17'deki bulgulara göre; "Görsel sanatlar dersinde duygu, düşünce ve izlenimlerini yansıtan görsel tasarımlar yapar mısınız?" sorusuna öğrencilerin %51,4'ü evet, %35,1'i kısmen, 13,5'i hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin çoğunluğunu oluşturan %51,4 oranındaki evet cevabı öğrencilerin ürün oluşturma sürecinde kendilerini ifade edebilecekleri görsel tasarımlar yaparak sanatsal gelişim sürecine etkin katılım gerçekleştirdiklerini göstermektedir. Öğrencilerin çoğunluğu görsel sanatlar dersinde ürün oluşturma sürecinde kendilerini ifade edebilecekleri görsel tasarımlar yaparak sanatsal

gelişim sürecine etkin katılım gerçekleştirmektedirler. Bu sonuç Görsel Sanatlar Öğretim Programında (MEB, 2018) yer alan “Yeteneklerini açığa çıkartabilecek yaratıcı, özgün biçimlendirme çalışmalarını yapmaları amaçlanır.” ifadesine göre değerlendirildiğinde programın bu amaca ulaştığı görülür. %35,1 oranında kısmen cevabı veren öğrencilerin görsel tasarımlarına duygu düşünce ve izlenimlerini yansıtıp yansıtamadıkları konusunda kararsız kaldıkları söylenebilir.

“Şarkı, şiir, öykü gibi sanat alanlarından esinlenerek resim yapar mısınız?” sorusuna öğrencilerin %40,5’i evet, %27,0’ı kısmen, %32,4’ü hayır demiştir. Buna göre öğrencilerin farklı sanat alanlarından esinlenerek resim yaptıklarını göstermektedir.

“Renkler duygu ve düşünceleri ifade etmede etkili midir?” sorusuna öğrencilerin %75,7’si evet, %14,9’u kısmen, %9,5’i hayır cevabını vermiştir. %75,7 oranındaki evet cevabı öğrencilerin görsel tasarım elemanlarının önemli bir ögesi olan renk kavramının duygu ve düşünceleri ifade etmede etkili olduğu bilincinde olduklarını göstermektedir.

“Soğuk ve sıcak renkleri ayırt edebilir misiniz?” sorusuna öğrencilerin %70,3’ü evet, %18,9’u kısmen, %10,8’i hayır demiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun verdiği evet cevabı öğrencilerin soğuk, sıcak ve zıt renkleri ayırt edebildiklerini, duygu ve düşüncelerini ifade ederken tasarım elemanlarının renk ögesini kullandıklarını göstermektedir. Verilen cevaplara göre öğrenciler soğuk, sıcak ve zıt renkleri ayırt edebilmekte, duygu ve düşüncelerini ifade ederken tasarım elemanlarının renk ögesini kullanmaktadırlar. Görsel Sanatlar Öğretim Programında (MEB, 2018), “*Öğrencilerin görsel sanat çalışmalarında sanat elemanları (renk, çizgi, biçim, form, doku, mekân/uzam) ve tasarım ilkelerini (ritim, denge, oran-orantı, vurgu, birlik, çeşitlilik, hareket, zıtlık) kullanmaları amaçlanır.*” şeklinde ifade yer almaktadır. Araştırma sonuçları bu amaca ulaşıldığını göstermektedir.

Tablo 18. Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Öğretim Programının Sanat Eleştirisi ve Estetik Öğrenme Alanına İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar dersinde yaptığınız çalışmalarla sergilere katılır mısınız?		
	(f)	(%)
Evet	41	55,4
Kısmen	23	31,1
Hayır	10	13,5
Resimlerinin sergilenmesi özgüvenini artırır mı?		
Evet	52	70,3
Kısmen	13	17,6
Hayır	9	12,2
Başkalarının yaptığı çalışmaların olduğu sergilere katılır mısınız?		
Evet	31	41,9
Kısmen	27	36,5
Hayır	16	21,6

Tablo 18'deki bulgulara göre; "Görsel sanatlar dersinde yaptığınız çalışmalarla sergilere katılır mısınız?" sorusuna öğrencilerin %55,4'ü evet, %31,1'i kısmen, %13,5'i hayır cevabını vermiştir. Verilen cevaplar öğrencilerin %55,4'ünün sergilenmeye değer çalışmalar yaptığını, %31,1'inin bazen sergilere alındığını ve %13,5'inin de sergilenmeye değer ürünler oluşturamadıklarını göstermektedir.

"Resimlerinin sergilenmesi özgüvenini artırır mı?" sorusuna öğrencilerin %70,3'ü evet, %17,6'sı kısmen, %12,2'si hayır cevabını vermiştir. Verilen cevaplara göre; öğrencilerin çoğunluğu görsel sanatlar dersinde çalışmalarının sergilenmesinin kişilik gelişimlerine katkı sağlayacak olan özgüven duygularını artırdığını düşünmektedirler.

"Başkalarının yaptığı çalışmaların olduğu sergilere katılır mısınız?" sorusuna öğrencilerin %41,9'u evet, %36,5'i kısmen, %21,6'sı hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun verdiği cevaplara göre öğrenciler sanatsal etkinliklerin başında gelen sergilere katılmaktadırlar. %21,6 oranındaki hayır cevabı da göz ardı edilemeyecek bir orandır ve sergilere katılmayan öğrencilerin de önemli bir oranda olduğunu göstermektedir.

Tablodaki bulgulara göre öğrencilerin başkalarının sergilerine ve kendi çalışmalarının bulunduğu sergilere katıldıkları, sergilere katılmanın özgüvenlerini artırdığını düşündükleri görülmektedir. Sergilere katılmayan öğrencilerin de mevcut olduğu görülmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine bakıldığı zaman

çevrelerine karşı duyarlı bireyler oldukları, toplumsal olaylardan etkilendikleri gibi özellikleri ve zihinsel potansiyelleri dikkate alındığında %21,6 oranında hayır başkalarının yaptığı çalışmaların olduğu sergilere katılmam cevabının altında yatan sebeplerin dışsal etkenler olduğu düşünülebilir; öğrenci özelliklerinden kaynaklanma ihtimalinin düşük olması beklenir. Görsel sanatlar eğitiminde en önemli etkinlik sergilerdir. Ürün oluşturma süreci sonunda sergilenmeye yani izleyici önüne çıkabilecek değerlerde görülen, eleştiriye açılacak çalışmaların izleyici ile buluşması öğrencilerin sosyalleşmesi, eleştirel düşünebilmesi, yoruma açık olabilmesi ve özgüven kazanması için önemlidir. İki veya üç boyutlu yüzeye aktarılan imgelerin eleştirisi yapılırken sadece sanatsal üretime saygı öğretilmemektedir; aynı zamanda öğrencilere içinde yaşadıkları topluma, yakın çevresine ve gündelik yaşamda karşılaşılan farklı durumlara eleştirel düşünceyle yaklaşabilmek; farklı fikirlere saygı duymak gibi değerler de kazandırılarak öğrenme sürecinin etkin devam etmesi sağlanmaktadır.

2. 7. Öğretmen Alt Boyutuna İlişkin Bulgular ve Yorumlanması

Tablo 19. Ortaokul Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Öğrenci Motivasyonunu Sağlayıp Sağlamadıklarına İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar öğretmeniniz sizi resim yapmaya motive eder mi?	(f)	(%)
Evet	53	71,6
Kısmen	11	14,9
Hayır	10	13,5

Tablo 19'daki bulgulara göre; "Görsel sanatlar öğretmeniniz sizi resim yapmaya motive eder mi?" Sorusuna öğrencilerin %71,6'sı evet, %14,9'u kısmen, %13,5'i hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar görsel sanatlar öğretmenlerinin sanatsal yaratıcılık sürecinde öğrencileri motive etmede başarılı olduklarını göstermektedir. Öğrencilere içsel motivasyon sağlamak, dersi sevdirmek, sanatsal yaratıcılık sürecini iyi yönetmek gibi görevlerin yerine getirilmesi öğretmen başarısının

göstergeleridir. Bilgili (2017) araştırmasında görsel sanatlar öğretmenlerinin derste öğrencilerle ilgilenme konusunda başarılı oldukları sonucuna ulaşmıştır.

Tablo 20. Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Öğrencilerin İstek ve Düşüncelerini Dikkate Alıp Almama Durumuna İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar öğretmeniniz ders araç ve gereçlerini belirlerken öğrencilerin isteklerini dikkate alır mı?		
	(f)	(%)
Evet	36	48,6
Kısmen	16	21,6
Hayır	22	29,7
Görsel sanatlar öğretmeni gerekli malzemeleri en az bir ders önceden öğrencilere bildirir mi?		
Evet	61	82,4
Kısmen	5	6,8
Hayır	8	10,8

Tablo 20’deki bulgulara göre; “Görsel sanatlar öğretmeni ders araç ve gereçlerini belirlerken öğrencilerin isteklerini dikkate alır mı?” sorusuna öğrencilerin %48,6’sı evet, %21,6’sı kısmen, %29,7’si hayır demiştir. Öğrencilerin %48,6’sının verdiği evet cevabı ile % 21,6’sının verdiği kısmen cevabı görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrenci isteklerini dikkate alarak ders için gerekli araç ve gereçleri belirlediklerini göstermektedir.

“Görsel sanatlar öğretmeni gerekli malzemeleri en az bir ders önceden öğrencilere bildirir mi?” sorusuna öğrencilerin %82,4’ü evet, %6,8’i kısmen, %10,8’i hayır demiştir. %82,4 oranındaki evet cevabı ile öğretmenlerin derse hazırlık aşamasında en az bir ders saati öncesinden öğrencileri bilgilendirme konusunda görevlerini yerine getirdiklerini göstermektedir. Görsel sanatlar öğretmenlerinin öğrenci isteklerini dikkate alarak ders için gerekli araç ve gereçleri belirledikleri ve derse hazırlık aşamasında en az bir ders saati öncesinden öğrencileri bilgilendirme konusunda görevlerini yerine getirdikleri görülmektedir. Öğretim sürecinde öğretmenlerin öğrencilere yaklaşımları sürecin başarıya ulaşmasında önemli olan faktörlerden biridir. Özgökçe’ nin (2018) araştırma sonuçları

arasında “görsel sanatlar öğretmenlerinin mesleklerinde büyük ölçüde yeterli oldukları ortaya çıkmıştır” ifadesi yer almaktadır.

Tablo 21. Ortaokullarda Görsel Sanatlar Öğretmenlerinin Derste Demokratik Olma Durumlarına İlişkin Bulgular

Görsel sanatlar öğretmeniniz derste demokratik davranır mı?	(f)	(%)
Evet	40	54,1
Kısmen	22	29,7
Hayır	12	16,2

Tablo 21’deki bulgulara göre; “Görsel sanatlar öğretmeniniz derste demokratik davranır mı?” sorusuna öğrencilerin %54,1’i evet, %29,7’si kısmen, %16,2’si hayır cevabını vermiştir. Öğrencilerin çoğunluğunun verdiği evet ve kısmen cevaplarına göre; görsel sanatlar öğretmenlerinin derste demokratik davrandığı görülmektedir. Sisk (1987); Bishap (1968), Drews (1972), Baldwin (1977) ve Lindsay ‘ın (1960) araştırmalarını inceleyerek öğretmenlerin yol gösterici, demokratik, sonuçtan çok sürece önem veren, yenilikçi ve deneyime önem vermeleri gerektiği ortak sonucuna ulaşmıştır (Dağlıoğlu, 2010).

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

5. 1. Sonuçlar

Bu bölümde üstün zihin potansiyelleriyle toplumların kalkınmasında öncülük eden özel yetenekli bireyler olarak nitelendirilen genç beyinlerin düşünceleri ışığında görsel sanatlar dersinin mevcut durumunu belirlemek amacıyla Diyarbakır BİLSEM'e kayıtlı ortaokul öğrencilerinin görsel sanatlar dersi hakkındaki görüşlerini almaya yönelik yapılan araştırma sonuçları ve öneriler yer almaktadır.

Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerini belirlemeye ve araştırmanın alt amaçlarına yönelik hazırlanan anket sorularına öğrencilerin verdikleri cevaplara göre şu sonuçlara ulaşılmıştır:

- Görsel sanatlar dersi öğrencilerin okul başarılarına katkı sağlamaktadır. Akademik başarı ile sanatsal gelişim birbirini olumlu yönde etkilemektedir.
- Görsel sanatlar dersi öğrencilerin stres atarak rahatlamaolarını sağlamaktadır. Öğrencinin duygu ve düşüncelerini iki boyuta yansıtarak izleme imkânı bulması onu monotonluktan durağanlıktan kurtarır. Öğrencinin sanatsal yaratıcılık sürecinde aktif olması biçimlendirdiği materyaller ile gerçekleştirdiği uğraşı onun deşarj olmasını sağlayarak rahatlatır.
- Görsel sanatlar dersi atölyelerde işlenmektedir. Görsel sanatlar dersi çoğunlukla atölyelerde işlense de atölyesi bulunmayan okullar da mevcuttur.
- Görsel sanatlar dersi öğretim programının kültürel miras öğrenme alanının uygulanmasında eksiklikler olduğu belirlenmiştir. Müze, anıt ve ören yeri ziyaretleri yapılmamaktadır. Öğrenciler kültürel zenginliklerin önemini tam olarak bilememektedirler ve sanatçı ile zanaatçı ayırımını yapamamaktadırlar. Öğrencilerin

başta kendi kültürlerini tanımalarında önemli olan tarihi mekânlara ve müzelere gezilerin düzenlenmesi öğrencilerin bilgileri somutlaştırarak kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi için gereklidir.

- Görsel sanatlar dersi öğretim programının sanat eleştirisi ve estetik öğrenme alanı kazanımlarına ulaşmada başarılıdır. Öğrenciler sanatın kendine özgü bir ifade tarzı olduğu bilincindedirler; endüstri ürünü ve sanat eserini ayırt edebilmektedirler. Öğrenciler başkalarının sergilerine ve kendi çalışmalarının oldukları sergilere katılmaktadırlar. Ayrıca sergilere katılmanın özgüvenlerini arttırdığı düşüncesine sahiptirler.
- Öğrenciler görsel sanatlar dersinde duygu ve düşüncelerini ifade eden görsel çalışmalar yaparak ürün oluşturma sürecine etkin katılım gerçekleştirmektedirler.
- Görsel sanatlar ders saati öğrencilerin sanat eğitimi sürecinde sanatsal gelişimleri ve yaratıcılık özelliklerini geliştirebilmeleri için yeterli değildir. Görsel sanatlar ders saati öğrencilerin görsel çalışmalarını bitirmelerine yetmemektedir.
- Görsel sanatlar dersinde öğrencilerin ilgi ve motivasyonunu arttırmada etkili olan, öğrencilere ifade zenginliği sağlayan ve yaratıcılıklarını geliştirmelerine yardımcı olan farklı malzemeler kullanılmaktadır.
- Görsel sanatlar dersinde çağın gerekliliklerinden olan ve anlık değişimlerin yaşandığı çağın hızına ulaşmada temel gereksinimlerden olan teknolojik araçlar kullanılmaktadır fakat görsel sanatlar dersinde akıllı tahta kullanım oranı düşüktür.
- Görsel sanatlar öğretmenleri öğrencileri resim yapmaya motive etmek; derste demokratik davranmak; ders araç gereçlerini belirlerken öğrenci isteklerini dikkate almak ve araç gereçleri önceden öğrencilere bildirmek gibi görevlerini yerine getirerek olumlu profil çizmektedirler. Görsel sanatlar öğretmenlerinin alanlarında başarılı kişilerdirler.

5. 2. Öneriler

Özel yetenekli öğrencilerin görsel sanatlar dersine ilişkin görüşlerini almak amacıyla yapılan araştırma sonuçlarına göre geliştirilen öneriler şunlardır:

- Görsel sanatlar öğretmenleri tarafından öğrencilere rekabet ortamı oluşturulmadan rahat hissetmelerine olanak sağlayacak bir sınıf atmosferi sağlanmalıdır. Öğrenciler not kaygısı olmaksızın resim yapmaya yönlendirilmelidirler. Not kaygısı ve rekabet ortamı resim sanatını amacından tamamen uzaklaştırarak stres aracı haline dönüştürebilir.
- Öğrenme ortamının uygunluğunun süreci başarıya ulaştırmada önemi dikkate alınarak görsel sanatlar dersinin atölye ortamında işlenmesine önem verilmelidir, atölyesi olmayan okullarda atölye oluşturulması için okul yetkililerinin görsel sanatlar öğretmenlerine yardımcı olmaları önerilmektedir.
- Görsel sanatlar dersi öğretim programının kültürel miras öğrenme alanının uygulanmasındaki eksiklerin giderilmesi sanatsal gelişim sürecinin başarıya ulaşması için gereklidir. Müze, anıt ve ören yeri ziyaretlerinin yapılması anlamlı ve kalıcı öğrenmelerin gerçekleşmesi için gereklidir. Öğrencilerin öncelikle yerel kültürlerini daha sonra ulusal kültürleri tanımaları için kültürel miras öğrenme alanına gereken önemin verilmesi ve görsel sanatlar dersinde müzelerin öğretim amaçlı kullanılmasına önem verilmesi önerilmektedir.
- Görsel sanatlar dersi öğretim programının kültürel miras, görsel iletişim ve biçimlendirme, sanat eleştirisi ve estetik öğrenme alanlarının her biri öğrencilerin sanatsal gelişimleri için büyük öneme sahiptir. Bir alana diğer alandan daha fazla önem vererek işlemek üç alanın ortak amacına ulaşmasını kısıtlayabilir. Kültürel miras öğrenme alanı ile öğrenci başta kendi kültürü olmak üzere farklı kültürleri öğrenir. Görsel iletişim ve biçimlendirme öğrenme alanı öğrenciye kendini ifade edebilme imkânı sunarak özgüven kazanmasını sağlarken sanat eleştirisi ve estetik öğrenme alanı ile de öğrencilerin eleştirel bakış açısı kazanmasının yanı sıra estetik kaygı ile güzeli arama ve güzele ulaşma çabası sağlar. Öğrenme alanlarının amaçlarına ulaştırılması önerilmektedir.

- Görsel sanatlar dersinde tüm öğrencilerin derse katılımı gerçekleştirilmelidir. Görsel sanatlar öğretmeni sürekli yetenekli olan aynı öğrencilerin çalışmalarını sergilememelidir. Tüm öğrenciler ilgileri doğrultusunda resim yapmaya yönlendirilmeli ve süreç sonunda bu öğrencilerin de çalışmaları sergilenmelidir.
- Görsel sanatlar dersinde öğrencilerin sanatsal gelişimlerine yeterli süre ayrılmalıdır. Kesintiye uğrayan ürün oluşturma süreci sanatsal yaratıcılık sürecini olumsuz etkilemektedir. Ders saati konusunda iyileştirmelerin yapılması önerilmektedir.
- Öğrencilere ifade zenginliği sağlayacak olan malzeme ve teknik kullanımı konusunda her öğrencinin ilgisi doğrultusunda farklı malzeme kullanımına dikkat edilmelidir. Malzeme ve teknik belirlenirken öğrenci istekleri, ders süresi ve öğrenme ortamının uygunluğu dikkate alınmalıdır.
- Bilgi edinme sürecinde akıllı tahta kullanılması dersin daha kalıcı ve etkili olmasını sağlayacaktır. Akıllı tahta kullanımına önem verilmesi önerilmektedir.
- Bir nesli şekillendirmede öğretmenlerin rolünün hayati öneme sahip olması yadsınamaz bir gerçektir. Öğretmen profiline dikkat edilmeli, mesleğini özellikle çocukları seven sanat eğitimcileri yetiştirilmelidir. Bu konuda en büyük görev güzel sanatlar liselerine ve üniversitelerin eğitim fakültelerine düşmektedir.

Araştırmacılar için ayrıca araştırılması önerilen konular aşağıda sıralanmıştır:

BİLSEM’deki sanat eğitiminin veli ve öğrenci görüşleri alınarak değerlendirilmesi sanat eğitiminin öğrenci ihtiyaçlarını karşılama noktasında ve mevcut durumunu belirlemede sanat eğitimcilerine dönüt sağlayabilir.

Özel yetenekli bireyler için ideal bir program olan farklılaştırılmış öğretimin özel yetenekli öğrencilerin sanatsal gelişimlerine katkılarının belirlenmesine yönelik yapılacak araştırma ile alana katkı sağlanabilir.

BİLSEM’deki sanat eğitiminin kalitesini belirlemek için ortaokul görsel sanatlar öğretmenlerinin BİLSEM’deki sanat eğitimi hakkındaki görüşlerini belirlemek amacıyla araştırma yapılabilir.

Görsel sanatlar atölyelerinin mevcut durumu ve donanım eksikliklerinin belirlenmesine yönelik araştırma yapılabilir.

6. KAYNAKLAR

- Akarsu, F. (2001). *Üstün yetenekliler, yetişemediğimiz çocuklar: Üstün yetenekli çocuklar ve sorunları*. Ankara: Eduser.
- Akgül, B. (2013). İlköğretim Görsel Sanatlar Dersinde Akıllı Tahta Kullanımının Öğrenci Başarısına Etkisi. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Akgün, E. (2018). Ortaokul Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersinde Yer Alan Kazanımların Gerçekleşmesinde Gelişen Teknolojik Materyallerin Katkısına İlişkin Görüşleri. Doktora Tezi.
- Akman, K. (2014). Toplumsal bir süreç olarak sanat yapıtı. *Tunceli Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Cilt 2, Sayı 5*
- Akkutay, Ü. (1984). *Enderun mektepleri*. Ankara: Gazi Üniversitesi.
- Akyüz, Y. (1994). *Türk eğitim tarihi*. İstanbul: Kültür Koleji.
- Alakuş, A. O. (2002). İlköğretim Okulları 6. Sınıf Resim-İş Dersi Öğretim Programındaki Grafik Tasarımı Konularının Çok Alanlı Sanat Eğitimi Yöntemiyle ve Bu Yönteme Uygun Düzenlenmiş Bir Ortamda Uygulanması. Doktora Tezi.
- Alzoubi, S. M. (2014). Effects of enrichment programs on the academic achievement of gifted and talented students. *Journal for the Education of the Young Scientist and Giftedness, Volume 2, Issue 2, 22-27*
- Artut, K. (2004). *Sanat eğitimi kuram ve yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Ataman, A. (Ed.). (2009). *Üstün zekâlı ve üstün yetenekli çocuklar. Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim.
- Baykoç Dönmez, N. (2010). *Üstün ve özel yetenekli çocuklar ve eğitimleri*. Ankara: Gündüz.
- Bildiren, A. (2018). *Üstün yetenekli çocuklar*. Ankara: Pegem.
- Bilgili, A. (2004). *Bir türk eğitim geleneği olarak enderun'un yeniden inşası. 1. türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi üstün yetenekli çocuklar bildiriler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı.
- Bilgili, B. (2017). Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar ve Müzik Dersine Yönelik Görüş ve Tutumları. Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi, Elazığ.

BİLSEM Tanılama Kılavuzu 2018-2019

Buyurgan, S. (2000). Anadolu güzel sanatlar liseleri resim bölümü mezunlarının yüksek öğrenimdeki başarı durumları ile ilgili bir değerlendirme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* 19: 32-42

Clark, G., & Zimmerman, E. (1987). Tending the special spark: Accelerated and enriched curricula for highly talented art student (Üstün yetenekli sanat öğrencileri için hızlandırılmış ve zenginleştirilmiş müfredat). *Roepier Review*. 10 (1):10-17

Coşkun, B. (2007). Görsel Sanatlarda Üstün Yetenekli Çocukların Sanat Eğitimi İle İlgili Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Çakın, N. (2005). Bilim ve Sanat Merkezine Zihinsel Alandan Devam Eden Öğrencilerin Akranları İle Okul Başarıları Açısından Karşılaştırılması, Yüksek Lisans Tezi, Afyon Kocatepe Üniversitesi, Afyon.

Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen yeterlilikleri ve özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi* 40 (186), 72-84.

Davaslıgil, Ü. (2004). Üstün Çocuklar, Yer aldığı eser R. Şirin, A. Kulaksızoğlu ve A. E. Bilgili (Ed.), Üstün Yetenekli Çocuklar: Seçilmiş Makaleler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları: 63, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Yayın Dizisi:1.

Davaslıgil, Ü. (2009). Üstün Zekâlı ve Yetenekli Çocukların Eğitimi, Ed.: A. G. Akçamete, Genel Eğitim Okullarında Özel Gereksinimi Olan Öğrenciler ve Özel eğitim, s.545-586. Ankara. Kök

Ekici, E. (2016). Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilerin Performans Görevlerine Katkılarına İlişkin Öğrenci Görüşleri. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Enç, M. (1979). *Üstün beyin gücü*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi.

Eyre, D. & Lowe, H. (2012). *Curriculum provision for the gifted and talented in the secondary school (Ortaokulda üstün yeteneklilerin öğretim programı)*. Londra: David Fulton

Gardner, H. (2017). *Zihin çerçeveleri, çoklu zekâ kuramı*. İstanbul: Alfa

Genç, M. A. (2013). Üstün Yetenekli Öğrencilerin Görsel Sanatlar Dersinde Disiplinlerarası Öğretim Etkinliklerinin Değerlendirilmesi. Doktora Tezi.

Genç, M. A. (2016). Görsel sanatlar alanında üstün yetenek farkındalığı: tanılama. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı: 38 Sayfa:152-167

Genç, M. A. (2017). Üstün yetenekli öğrencilerin resim uygulamalarında zekâ. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 18, Sayı 1, Nisan 2017, Sayfa 643-655

- Gökay, M., & Özdemir, Ş. S. (2007). Görsel sanatlar (resim-iş) öğretmenlerinin motivasyonlarını etkileyen faktörler: Konya örneği. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26
- Güler, Z. (1990). Sanat ve sanatsal yaratma. *Kurgu Dergisi*, 8, 317-325.
- Karabulut, R. (2016). 1960'lı yıllarda türkiye'de üstün yetenekliler eğitiminde ilkökul düzeyinde uygulanan programın çeşitli değişkenler bakımından incelenmesi. *Uluslararası Güncel Eğitim Araştırmaları Dergisi (UGEAD)*.
- Karabulut, N. (2008). Duygusal zekânın sanat eğitimi öğretmenlerinin yetiştirilmesindeki işlevleri. *Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Dergisi*, 21, 81-85.
- Öğünmez, M. (2015). Üstün Yetenekli Öğrencilerde Sanatsal Gelişim Özellikleri. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Ötgün, C. (2009). Sanat yapıtına yaklaşım biçimleri. *Gazi Sanat Tasarım*. 159-178
- Özgökçe, A. (2017). Ortaokul 5-8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunların Öğretmen Görüşleri Açısından Değerlendirilmesi (Elazığ İli Örneği). Yüksek Lisans Tezi. Dicle Üniversitesi, Diyarbakır.
- Özsoy, V. (2003). *Görsel sanatlar eğitimi*. Ankara: Ofset.
- Öztürk, A. (2008), Üstün Yetenekli Çocuklarda Çizgisel Gelişim (9-12 Yaş Grubu Çocuklar Üzerine Bir Araştırma). Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Öztürk, D. Peker, A., & Gökdaş, Y. (2017). Üstün zekâlı öğrencilerin gözüyle görsel sanatlar dersi: Bayburt örneği. *Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Cilt 8 Sayı 19*
- Renzulli, J. S. (2004). Introduction to Identification of Students for Gifted and Talented. https://us.corwin.com/sites/default/files/upm-binaries/7027_renzulli_intro.pdf (internet adresinden ulaşılmıştır.)
- Karip, F., & Çakmakoğlu Kuru, A. (2018). Farklılaştırılmış görsel sanatlar öğretiminin 7. sınıf öğrencilerinin akademik başarılarına etkisi. *İdil Sanat ve Dil Dergisi*, 7\ 42
- Kırışoğlu, O. T. (2005). *Sanatta eğitim; görmek, öğrenmek, yaratmak*. Ankara: Pegem.
- Kırışoğlu, O. T. (2009). *Sanat kültür yaratıcılık, görsel sanatlar ve kültür eğitimi-öğretimi*. Ankara: Pegem.
- Kontaş, H., & Yağcı, E. (2016). BİLSEM öğretmenlerinin program geliştirme ihtiyaçlarına ilişkin geliştirilen programın etkililiği. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16(3), 902-923.

Kunt, K. (2012). Fen ve Teknoloji Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilik ve Üstün Yeteneklilerin Eğitimi ile İlgili Görüşlerinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi. Bülent Ecevit Üniversitesi, Zonguldak.

Külcü, (2015). Kültürel miras kavramının eğitim açısından önemi. *Akademia Disiplinlerarası Bilimsel Araştırmalar Dergisi 1 (1)*, 27-32

Levent, F. (2011). Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Görüş ve Politikaların İncelenmesi. Doktora Tezi.

Mercin, L., & Alakuş, A. O. (2005). Sanat eleştirisi ve pedagojik eleştiri yönteminin incelenmesi. *D. Ü. Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi 5*, 36-46

Meydan, A., & Akkuş, A. (2014). Sosyal bilgiler öğretiminde müze gezilerinin tarihi ve kültürel değerlerin kazandırılmasındaki önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi. Sayı-29, Ocak. İstanbul.*

MEB (2018). Görsel Sanatlar Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar). Ankara.

Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi

Murathan Yiğitel, M. (2009). İlköğretim 8. Sınıf Görsel Sanatlar Dersinde Çağdaş Sanat Akımlarının Öğretiminde İnteraktif Cd'nin Kullanımı. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Sak, U. (2009). *Üstün yetenekliler eğitim programları*. İstanbul: Maya.

Sak, U. (2011). *Üstün zekâlılar, özellikleri, tanınmaları, eğitimleri*. İstanbul: Maya.

Sarılmışer, P. (2014). Görsel Sanatlar Eğitiminde Araç-Gereç Çeşitliliğinin Çocuğun Sanatsal Gelişimine Etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.

Tezgel, R. (2006). Yeni ilköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programında insan hakları ve değer eğitimi. II. Uygulamalı Etik Kongresi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara, 18-20 Ekim 2006.

Tortop, H. S. (2015a). *Farklılaştırılmış öğretim müfredat farklılaştırma modelleri*. Düzce: Genç Bilge.

Tortop, H. S. (2015b). *ÜYÜKEP (Üstün yetenekliler üniversite köprüsü eğitim programı) modeli*. Düzce: Genç Bilge.

Uçar, A. (2014). Üstün yetenekli bireylerin görsel yeti ve farkındalığı. *Abant İzzet Baysal. Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 15 (Özel Sayı)*, 1-8

Türe, N. (2007). Eğitimde ve Öğretimde Bir Araç Olarak Görsel Sanatlar Eğitiminin Öğrencilere Sağladığı Katkıları. Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.

Yabaş, D. (2008). Farklılaştırılmış Öğretim Tasarımının Öğrencilerin Özyeterlik Algıları, Bilişüstü Becerileri ve Akademik Başarılarına Etkisinin İncelenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.

Yavuzer, H. (2014). *Çocuğu tanımak ve anlamak*. İstanbul: Remzi.

Yıldırım, İ. (2003). *Bireyi tanıma teknikleri, psikolojik danışma ve rehberlik*. G. Can (Editör). Ankara: Pegem Yayınları.

Yıldız, H. (2010). Üstün Yeteneklilerin Eğitiminde Bir Model Olan Bilim ve Sanat Merkezleri Üzerine Bir Araştırma. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

Yılmaz, K., & Şeker, M. (2011). İlköğretim öğrencilerinin müze gezilerine ve müzelerin sosyal bilgiler öğretiminde kullanılmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi Fen Bilgisi Dergisi, yıl: 3, sayı: 8, s. 21-39, İstanbul*.

Yolcu, E. (2004). *Sanat eğitimi kuramları ve yöntemleri*. Ankara: Nobel.

URL-1.

http://docs.neu.edu.tr/staff/beria.gokaydin/6.%20Üstün%20Zekâlı%20Çocukların%20Tanımı_9.pdf Erişim Tarihi: 26.06.2018

URL-2. <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/442757> Erişim Tarihi:12.07.2018

URL-3.http://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2016_11/04101233_yonerge.pdf

Erişim Tarihi: 10.04.2018

7. EKLER

7. 1. Ek:1

.../.../2018

ANKET FORMU

Değerli Öğrenciler,

Bu araştırma ile Diyarbakır Bilim ve Sanat Merkezine devam eden 11-13 yaş öğrencilerin Görsel Sanatlar dersi hakkındaki görüşlerini belirlemek amaçlanmaktadır. Aşağıdaki sorulara uygun cevapları (x) şeklinde belirtiniz.

Katılımınız için teşekkür ederim.

Dilek GÜNEŞ EGİN

Dicle Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

Kişisel Bilgiler

Cinsiyetiniz: Kız () Erkek ()

Yaşınız: 11 () 12 () 13 ()

Bilim ve Sanat Merkezindeki Yetenek Alanınız: Genel Zihinsel Alan () Resim () Müzik ()

Hangi Ortaokula Devam Etmektesiniz (yazınız):

Aşağıdaki sorulara uygun cevabı işaretleyiniz.

SORULAR		EVET	KISMEN	HAYIR
1	Görsel Sanatlar dersi okul başarınıza katkı sağlar mı?			
2	Görsel Sanatlar Öğretmeniniz sizi resim yapmaya motive eder mi?			
3	Görsel Sanatlar dersinde akıllı tahta kullanır mısınız?			
4	Görsel Sanatlar dersinde duygu,düşünce ve izlenimlerimi yansıtan görsel tasarımlar yapar mısın?			
5	Sanatın kendine özgü bir anlatım biçimi var mıdır?			
6	Sanat eseri toplum ile sanatçı arasında bir iletişim aracı mıdır?			
7	Görsel Sanatlar dersinde farklı malzeme kullanır mısın?			
8	Görsel Sanatlar ders saati yeterli midir?			
9	Görsel Sanatlar ders saati arttırılmalı mıdır?			

10	Görsel Sanatlar Öğretmeni ders araç ve gereçlerini belirlerken öğrencilerin isteklerini dikkate alır mı?			
11	Sanatçı ve zanaatçı farkını bilir misin?			
12	Farklı sanat akımları hakkında bilgi sahibi misin?			
13	Sanat eseri ile endüstri ürününü ayırt eder misiniz?			
14	Görsel Sanatlar Öğretmeni gerekli malzemeleri en az bir ders önceden öğrencilere bildirir mi?			
15	Ülkemizin müze, ören yeri, tarihi eser gibi kültürel zenginliklere sahip olması sizi gururlandırır mı?			
16	Şarkı, şiir,öykü gibi sanat alanlarından esinlenerek resim yapar mısın?			
17	Görsel Sanatlar dersinde teknolojiden faydalanır mısınız?			
18	Görsel Sanatlar dersinde müzeler haftasında (18-24 Mayıs) müze, tarihi eser veya anıt ziyareti gerçekleştirir misiniz?			
19	İnternet üzerinden müze gezisi yapar mısınız?			
20	Renkler duygu ve düşünceleri ifade etmede etkili midir?			
21	Görsel Sanatlar dersinde yaptığımız çalışmalarla sergilere katılır mısın?			
22	Görsel Sanatlar Öğretmeniniz derste demokratik davranır mı?			
23	Görsel Sanatlar dersini atölyede mi işlersiniz?			
24	Resimlerimin sergilenmesi özgüvenini artırır mı?			
25	Görsel Sanatlar dersinde farklı teknik kullanır mısın?			
26	Soğuk ve sıcak renkleri ayırt edebilir misin?			
27	Resimlerinde zıt renkleri kullanır mısın?			
28	Görsel Sanatlar dersi stres atmanı sağlar mı?			
29	Bir ders saatinde görsel çalışmanı bitirebilir misin?			
30	Başkalarının yaptığı çalışmaların olduğu sergilere katılır mısın?			

7. 2. Ek: 2

ARAŞTIRMA İZİNİ

T.C.
DİYARBAKIR VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 30769799/605.01-E.6204194
Konu : Araştırma İzni

26/03/2018

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 22/08/2017 tarih ve 12607291 sayılı 2017/25 Nolu Genelgesi
b) Dicle Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 06.02.2018 tarih ve 2730 sayılı yazısı.

Dicle Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Dilek GÜNEŞ EGİN'in "Diyarbakır Bilim ve Sanat Merkezi Öğrencilerinin Görsel Sanatlar Dersine İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi" konulu araştırma çalışması için İlimiz Bağlar İlçesinde bulunan Diyarbakır Bilim ve Sanat Merkezi öğrencilerine yönelik çalışma yapmak istediği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu araştırma çalışmasının Okul Müdürlerinin gözetiminde ve sorumluluğunda gönüllülük esasına bağlı olarak, 2017-2018 eğitim öğretim yılı içerisinde eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde yapılması, Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görülmesi halinde olurlarınıza arz ederim.

Hasan ASLAN
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
26/03/2018

Tolga TOĞAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

8. ÖZGEÇMİŞ

Genel Bilgiler

Doğum Tarihi: 30.08.1985

Doğum Yeri: Diyarbakır

Eğitim

İlköğretim: Mehmet İçkale İlköğretim Okulu / Diyarbakır

Lise : Açık Lise

Lisans: 2007-2011 Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Güzel Sanatlar Eğitimi
Resim-İş Öğretmenliği

Yüksek Lisans: 2014- 2019 Dicle Üniversitesi Güzel Sanatlar Eğitimi